

รายงานการประชุมวุฒิสภา
ครั้งที่ ๘/๒๕๕๑ (สามัญ) ชุดที่ ๑
วันอังคารที่ ๒๕ พฤษภาคม พุทธศักราช ๒๕๕๑
ณ พระที่นั่งอนันตสมาคม
เริ่มประชุมเวลา ๑๔.๑๕ นาฬิกา

ประธานวุฒิสภา : ด.พ.มิ่งมาชิกมาประชุม ๘๒ คน เป็นองค์
ประชุมแล้ว ข้าราชการขอเบียดประชุม เรื่องที่แจ้งให้ทราบ ไม่มี ค่อยไป
พิจารณาร่างข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของวุฒิสภา พ.ศ. ๒๕๕๑ ซึ่ง
คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว เป็นวาระที่ ๒ เชิญกรรมการเข้า
ประจำที่

คณะกรรมการเข้าประจำที่

บันทึกการประชุมคณะกรรมการสามัญ
พิจารณาร่างข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของวุฒิสภา
พ.ศ. ๒๕๕๑

ร่างข้อบังคับใหม่ผู้แปรญัตติ ๒ รายคือ ๑. พระตำรวจดำดัดพันชัช

๒. พระทิพย์เบญญา ปรากฏผลของการพิจารณาดังต่อไปนี้ -

ชื่อร่างข้อบังคับ	ใหม่การแปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
คำปรารภ	..	..
ข้อ ๑	..	..
ข้อ ๒	..	..

LIRT

ข้อ ๓

พระสงฆ์สามเณร ขอแปรญัตติ เมื่อกรรมา
ธิการได้ชี้แจงแล้วผู้แปรญัตติพอใจ มีกรแก้ไข

ข้อ ๔

ไม่มีการแปรญัตติ ไม่มีการแก้ไข

ข้อ ๕

” ”

ข้อ ๖

” ”

ข้อ ๗

พระสงฆ์สามเณร ขอแปรญัตติ กรรมาธิการ
ได้แก้ไขให้ตามที่ผู้แปรญัตติได้เสนอ
พระภิกษุเบญญา ขอแปรญัตติ กรรมาธิการได้
แก้ไขให้ตามที่ผู้แปรญัตติได้เสนอ
มีกรแก้ไข

ข้อ ๘

ไม่มีการแปรญัตติ ไม่มีการแก้ไข

ข้อ ๙

พระภิกษุเบญญา ขอแปรญัตติ เมื่อกรรมาธิการ
ได้ชี้แจงแล้วผู้แปรญัตติพอใจ ไม่มีการแก้ไข

ข้อ ๑๐

ไม่มีการแปรญัตติ ไม่มีการแก้ไข

ข้อ ๑๑

พระสงฆ์สามเณร ขอแปรญัตติ กรรมา
ธิการได้ชี้แจงแล้วแต่ยังไม่เป็นที่พอใจ และผู้แปร
ญัตติก็ไม่สงวนใจ

อภิปราย ไม่มีการแก้ไข

ข้อ ๑๒

ไม่มีการแปรญัตติ มีกรแก้ไข

ข้อ ๑๓

ไม่มีการแปรญัตติ มีกรแก้ไข

ข้อ ๑๔

” ”

ข้อ ๑๕

ร่างเดิมพิมพ์ตกไป

ข้อ ๑๖

ไม่มีการแปรญัตติ มีกรแก้ไข

ข้อ ๑๗

ไม่มีการแปรญัตติ มีกรแก้ไข

ข้อ ๓๘	ไม่มีการแปรญัตติ	มีการแก้ไข
ข้อ ๓๘	,,	,,
ข้อ ๓๐	,,	ไม่มีการแก้ไข
ข้อ ๓๓	,,	,,
ข้อ ๓๒	,,	มีการแก้ไข
ข้อ ๓๓	,,	ไม่มีการแก้ไข
ข้อ ๓๔	<p>พระดำรงตำแหน่งพลชั้น ๓ ขอแปรญัตติ กรรมการ ขอ ประณัม ประณอม ด้วยการ แก้ไข ให้ เป็น พรรค เดียวกัน ผู้แปรญัตติพอใจ มีการแก้ไข</p>	
ข้อ ๓๕	ไม่มีการแปรญัตติ	มีการแก้ไข
ข้อ ๓๖	,,	ไม่มีการแก้ไข
ข้อ ๓๗	,,	,,
ข้อ ๓๘	<p>พระดำรงตำแหน่งพลชั้น ๓ ขอแปรญัตติ กรรมการ ธิการ ได้ชี้แจงว่าเป็นความคิดเห็นที่สอดคล้อง กับความ เห็นของกรรมการ แต่ขอคงไว้เพื่อให้เป็นแบบ พิธี ผู้แปรญัตติไม่พอใจ ไม่มีการแก้ไข</p>	
ข้อ ๓๘	ไม่มีการแปรญัตติ	มีการแก้ไข
ข้อ ๓๐	,,	,,
ข้อ ๓๑	,,	มีการแก้ไข
ข้อ ๓๒	,,	ไม่มีการแก้ไข
ข้อ ๓๓	,,	,,
ข้อ ๓๔	,,	มีการแก้ไข
ข้อ ๓๕	,,	ไม่มีการแก้ไข

<u>ข้อ ๓๖</u>	ไม่มีการแปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๓๗</u>	พระตำรวจชั้นประทวน ขอแปรญัตติ เมื่อกรรมา	ธิการชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๓๘</u>	ไม่มีการแปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๓๙</u>	..	..
<u>ข้อ ๔๐</u>	..	..
<u>ข้อ ๔๑</u>	..	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๔๒</u>	..	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๔๓</u>	..	..
<u>ข้อ ๔๔</u>	..	..
<u>ข้อ ๔๕</u>	..	..
<u>ข้อ ๔๖</u>	..	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๔๗</u>	..	..
<u>ข้อ ๔๘</u>	..	..
<u>ข้อ ๔๙</u>	พระตำรวจชั้นประทวน ขอแปรญัตติ เมื่อกรรมา	ธิการชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๕๐</u>	ไม่มีการแปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๕๑</u>	..	..
<u>ข้อ ๕๒</u>	..	..
<u>ข้อ ๕๓</u>	พระตำรวจชั้นประทวน ขอแปรญัตติ เมื่อกรรมา	ธิการชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ มีการแก้ไข

LIRT

<u>ข้อ ๕๔</u>	ไม่มีการแปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๕๕</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๕๖</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๕๗</u>	พระเทพญาณนายก ขอแปรญัตติ เมื่อกรรมา ธิการฯแจ้งแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ ไม่มีการแก้ไข	
<u>ข้อ ๕๘</u>	ไม่มีการแปรญัตติ	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๕๙</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๖๐</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๖๑</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๖๒</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๖๓</u>	พระสงฆ์สามเณร ขอแปรญัตติ เมื่อกรรมา ธิการฯแจ้งแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ ไม่มีการแก้ไข	
<u>ข้อ ๖๔</u>	ไม่มีการแปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๖๕</u>	„	„
<u>ข้อ ๖๖</u>	„	„
<u>ข้อ ๖๗</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๖๘</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๖๙</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๗๐</u>	„	„
<u>ข้อ ๗๑</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๗๒</u>	„	„
<u>ข้อ ๗๓</u>	„	มีการแก้ไข

ว.ป. ๗๔	ไม่มีการแปรญัตติ	มีการแก้ไข
ว.ป. ๗๕	”	”
ว.ป. ๗๖	”	”
ว.ป. ๗๗	”	ไม่มีการแก้ไข
ว.ป. ๗๘	”	”
ว.ป. ๗๙	”	”
ว.ป. ๘๐	พระตำราต้นพันชันธ์ ขอแปรญัตติ เมื่อกรรมา ธิการชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ ไม่มีการแก้ไข	
ว.ป. ๘๑	ไม่มีการแปรญัตติ	มีการแก้ไข
ว.ป. ๘๒	”	ไม่มีการแก้ไข
ว.ป. ๘๓	”	มีการแก้ไข
ว.ป. ๘๔	”	”
ว.ป. ๘๕	”	”
ว.ป. ๘๖	”	ไม่มีการแก้ไข
ว.ป. ๘๗	”	”
ว.ป. ๘๘	”	มีการแก้ไข
ว.ป. ๘๙	”	ไม่มีการแก้ไข
ว.ป. ๙๐	พระตำราต้นพันชันธ์ ขอแปรญัตติ เมื่อกรรมา ธิการชี้แจงแล้ว ผู้แปรญัตติพอใจ มีการแก้ไข	
ว.ป. ๙๑	ไม่มีการแปรญัตติ	มีการแก้ไข
ว.ป. ๙๒	”	”
ว.ป. ๙๓	”	ไม่มีการแก้ไข

<u>ข้อ ๘๕</u>	ไม่มีการแปรญัตติ	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๘๖</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๘๗</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๘๘</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๘๙</u>	„	„
<u>ข้อ ๙๐</u>	„	„
<u>ข้อ ๙๑</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๙๒</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๙๓</u>	„	„
<u>ข้อ ๙๔</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๙๕</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๙๖</u>	„	ไม่มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๙๗</u>	„	มีการแก้ไข
<u>ข้อ ๙๘</u>	„	„

อนึ่ง กรรมการขอเสนอความเห็นฯ ในการพิมพ์ข้อบังคับเป็น
 เต็มสำหรับตั้งมาชิกนั้น ควรพิมพ์สารบัญชาระเอียดท้ายข้อบังคับด้วย
 เพื่อเป็นการสะดวกแก่การค้น และได้แนบสารบัญชาระเอียดดังกล่าวมาพร้อม
 บนทกนด้วยแล้ว

หลวงประกอบนิติสาร
 (หลวงประกอบนิติสาร)

เลขาธิการ

LIART

สารบัญละเอียด

ก.

กฎหมาย

(รัฐธรรมนูญ)

กรรมาธิการ

กรรมาธิการตรวจสอบรายงานการ

ประชุม ๒๔

เต็มสภา

๓๐๒

วิสามัญ

๗๒,๗๗,๗๙

สามัญ

๗๑,๗๓,๗๘

ขอแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ—

ภายหลังพิจารณาเสร็จ ๙๕

คัดค้านร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๒ ๙๖

จำนวนลดตงดำเนินกิจการไม่ได้ ๗๕

ญัตติรับของรายงานของกรรมาธิการ ๒๙

ตั้งปัญหาไปยังกรรมาธิการ ๓๐

ดำเนินกิจการนอกสมัยประชุม ๗๖

ต้องให้โอกาสผู้เสนอและผู้แปรญัตติ

และผู้รับของ ๗๘

ทำงานไม่เสร็จภายในกำหนดเวลา ๗๕

ประกาศนัดประชุม ๗๐

ประชุมครั้งแรก ๗๕

ประชุมดับ ๗๗

ประธานกรรมาธิการ ๗๕

ผู้แปรญัตติขาดนัด ๗๒

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

ก. (ต่อ)

กรรมวิธีการ (ต่อ)

ผู้มีสิทธิพึงการประชุม	๗๗
ผู้เสนอหรือผู้แปรญัตติขอหมาย ให้ผู้ขึ้นชั่งน้ำหนัก	๗๘
ระเบียบการประชุม	๗๗
รายงาน	๗๒
เรียกบุคคลมาชั่งน้ำหนัก	๗๕
เลขานุการ	๗๕
ข้อเด็ก	๗๓
ถึงจนความเห็น	๗๕
เสนอความเห็น	๗๒, ๗๖
องค์ประชุม (ดูรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๘)	

กระทู้ถาม

กระทู้ด่วน	๖๕
กำหนดเวลาถามและตอบ	๖๖
การซักถาม	๖๗
ข้อห้าม	๖๓, ๖๕
ต้องระบุทางตอบ	๖๓
มอบหมายให้ถามแทน	๖๘
รัฐมนตรีมีสิทธิไม่ตอบ	๖๘
ลักษณะของกระทู้	๖๒
เงื่อนไขการถามและตอบ	๖๘
สามารถยื่นอภิปรายไม่ได้	๖๗

การปฏิญาณการประชุม

การลงมติ (ตุมติ)	๓๓
การอภิปราย (ตุการอภิปราย)	
กำหนด	๓๒
งคประชุม	๓๒
ประชุมพิเศษ	๓๒
ผู้เป็นประธาน	
ประธานสภา	๘
ผู้มอายุสูงสุด	๓, ๓๘
รองประธาน	๘
สมาชิกอื่น	๓๘
ระเบียบการะ	๓๔, ๓๕, ๓๖,
รายงาน (ตุรายงานการประชุม)	
สมาชิกมาไม่ครบของค้ประชุม	๓๘
สัญญาณให้เข้าประชุม	๓๗
หนังสือนัด	๓๓
หยุดพักประชุม	๒๓

การประชุมลับ

บุคคลภายนอกฟังไม่ได้	๒๒
รายงาน การจด	๒๒
การเปิดเผย	๒๖
สิทธิร้องขอให้ประชุมลับ	

(ตุรัฐธรรมนูญมาตรา ๒๖)

LIRT

การแปรญัตติ (ดู คำแปรญัตติ และผู้แปรญัตติ)
การอภิปราย

ธรมขอพูด	๓๗
ญัตติขออนุญาต	๓๐
ถอนคำพูด	๔๕
ประธานเตือนให้เขาระเบียบ	๔๖,๓๐๕
บัตถอภิปราย	๔๓,๔๒
ผู้พูดของนั่งเมื่อประธานยื่น	๔๘
ผู้เสนอหรือผู้แปรญัตติอภิปรายก่อน	๔๐
ผู้กล่าวถึงอภิปรายขอบัตถอภิปรายไม่ได้	๓๐
พูดกว่า ๒ ครั้ง	๓๗,๓๘
พูดกว่า ๓๕ นาที	๔๓
ยื่นพูด	๓๗
ลำดับของการอภิปราย	๔๐,๔๓
ลงมติได้คือเมื่อมีบัตถอภิปรายแล้ว	๕๒
หลักเกณฑ์ของการพูด	๔๓

๖.

ข้อบังคับ

การตัดถาม	๓๐๗
การปรึกษา	๗,๔๖,๔๗,๕๗,๓๐๕
งดเว้นการใช้	๓๐๗
โทษของผู้ฝ่าฝืน	๓๐๕
สมาชิกขอยกให้รักษาข้อบังคับ	๔๗

LIRT

๑๐๕

ก.

<u>คะแนน</u>	(ตุ้มตี)	
<u>คำปฏิญาณ</u>		๓๑
<u>คำแปรญัตติ</u>		
	การถอยน	๓๒
	การสงวน	๘๓
	การเดินขอ ระหว่างปรึกษา	๓๖
	ในร่างพระราชบัญญัติ	๕๐,๕๑
	เมื่อมีการขาดคนตั้งกรรมาธิการ	๘๒

ญ.

ญัตติ

	จำนวนผู้รับรอง (ผู้รับรอง)	
	ถอนได้แต่ในที่ประชุม	๓๒
	<u>บทของเสนอสงวนหน้าเป็นลายลักษณ์อักษร</u>	
	โดยทั่วไป	๒๗
	ให้แสดงความขบบังคับ	๓๐๘
	ที่ความรัฐธรรมนุญ	๓๕
	<u>บทไมตของเสนอสงวนหน้าหรือเป็นลายลักษณ์อักษร</u>	
	ขอแปรญัตติในระหว่างปรึกษา	๓๐
	ทประธานอนุญาต	๒๕
	ให้จดเว้นการไว้ขบบังคับ	๓๐๗
	ปิดอภิปราย	๓

LIRT

ญ. (ต่อ)

ญัตติ (ต่อ)

ปรึกษาเป็นการด่วน	๒๘
เปลี่ยนระเบียบการประชุม	๒๘
พิจารณาารวดเดียว	๓๐๒
ยกเรื่องอันชนปรึกษา	๓๐
แยกความออกถึงมติ	๕๓
รับรองรายงานการประชุม	๒๘
รายงานของกรรมาธิการ	๒๘
ตงครแนฉบับ	๕๓
ตงมติ	๓๐
เลื่อนการปรึกษา	๓๐
ส่งปัญหาไปยังกรรมาธิการ	๓๐
ที่ห้ามเสนอในการพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ	๓๐
ตกไปเพราะเปลี่ยนสมาชิกถึงครึ่ง	๓๕
เพราะยกเรื่องอันชนปรึกษา	๓๓
ตกแต่จ้เสนออีกไม่ได้	๓๖

น.

นายกรัฐมนตรี

รับรองคำแปรญัตติในพระราชบัญญัติ

การเงิน ๘๓

๒.

บุคคลภายนอก

ระเบียบการเข้าฟังการประชุม

LIRT

๑๐๗

บ. (ต่อ)

บุคคลภายนอก (ต่อ)

โทษในการละเมิดระเบียบ	๓๐๔
ฟังก์การประชุมลับไม่ได้	๒๒

ป.

บิตอกภิปราย

ญัตติ	๓๐
ผู้ก้าตั้งอภิปรายขอบิตไม่ได้	๓๓
<u>แปรญัตติ</u> (คูก้าแปรญัตติ และผู้แปรญัตติ)	
<u>ประชุม</u> (คูการประชุม และการประชุมลับ)	
<u>ประธานชั่วคราว</u>	๓,๓๘
<u>ประธานที่ประชุม</u>	
ประธานสภา	๘
ผู้ม้ช่ายผู้ตั้งตุ้	๓,๓๘
รองประธานสภา	๘
อ้มาชิกอื่น	๓๘
คูกยพินิจในการให้ผู้โตพูด	๓๘
เคื้อนให้เชารระเบียบ	๔๖
ประกาศมติ	๕๒,๕๘
เปลี่ยนวิ้ช้ลงคะแนน	๕๔
แยกควมออกลงมติ	๕๓
ระงับญัตติ	๓๓
ลงคะแนน และออกเต้ียงช้ชวาค	๕๗

LIRT

๑๐๗

ป. (ต่อ)

ประธานที่ประชุม (ต่อ)

ดง โทษผู้ฝ่าฝืนข้อบังคับ	๓๐๕
ให้ลงมติเมื่ออภิปรายกันพอควรแล้ว	๔๒
ให้โอกาสสมาชิกได้พูดท้วงติงกัน	๓๗, ๔๓
อนุญาตญัตติ	๒๗
หยุดพักการประชุม	๒๓
อ่านพระบรมราชโองการ	๔๘

ประธานสภา

พระมหากษัตริย์ทรงตั้ง	๕
พ้นจากตำแหน่ง -	
ตามวาระ	๖
เพราะเหตุอื่น	๗
ฉีกเลือก	๓
เลือกทุกสมัยประชุม	๒, ๖
เลือกใหม่เมื่อตำแหน่งว่าง	๗
อำนาจหน้าที่ -	
โดยทั่วไป	๗
เกี่ยวกับกระทรวง	๒๓, ๒๔, ๒๕, ๒๖,
	๒๗, ๒๘
การประชุมของกรรมาธิการ	๗๖, ๗๗, ๗๘
พระราชบัญญัติที่พิจารณา	
เสร็จแล้ว	๗๗, ๓๐๓
ขยายเวลาทำรายงานการประชุม	๒๕

LIRT

๑๐๕

ป. ต่อ

ประชาชนสภา (ต่อ)

งดการประชุม	๑๒
เรียกประชุมพิเศษ	๑๒
ตั้งชื่อในรายงานการประชุม	๒๕
ตักกำหนดเวลาดังหนังสือนัดประชุม	๓๓
ระเบียบการ	๓๔
เดือนการประชุม	๓๗
อนุญาตบุคคลที่แยกออกไปแล้ว	๓๖

ผ.

ผู้คัดค้าน

เมื่อไม่มี ชื่อว่าที่ประชุมอนุมัติ	๓๒, ๔๕, ๕๒
ถ้าคับแห่งการอภิปราย	๔๓

ผู้เชี่ยวชาญ

สิทธิเข้าประชุมลับ	๒๒
--------------------	----

ผู้แปรญัตติ

(ดูคำแปรญัตติด้วย)	
ขาดมติชนกรรมาธิการ	๗๒
งดจนคำแปรญัตติ	๗๓
สิทธิมอบหมาย	๗๓, ๗๗
สิทธิคัดค้านในวาระที่ ๒	๗๖
โอกาสชี้แจงต่อกรรมาธิการ	๗๗
โอกาสอภิปรายก่อน	

ผู้รับมอบหมาย

เกี่ยวกับกระตุ้ตาม	๒๗,๒๘
เกี่ยวกับการแปรญัตติร่าง	
พระราชบัญญัติ	๔๑,๔๓,๔๓,๔๓,๔๒
	๔๓,๔๗

ผู้รับรอง

จำนวน --

โดยทั่วไป ๒ คน ๒๘

โดยเฉพาะ --

ขอให้ส่งเงินการไว้ข้อบังคับ	๓๕ คน	๓๐๗
ข้อความข้อบังคับ	๓๕ คน	๓๐๗
ข้อความรัฐธรรมนูญ	๒๐ คน	๓๕
นักกระแหมใหม่	๓๕ คน	๕๖
ปรึกษาเป็นการคงน	๓ คน	๒๘
มีตอกปราย	๗ คน	๓๐
เปลี่ยนระเบียบวาระ	๓ คน	๒๘
เปลี่ยนวิธีตั้งกระแหม	๕ คน	๕๖
พิจารณาารัดเดี่ยว	๒ คน	๓๐๒
ยกเรื่องอื่นขึ้นปรึกษา	๓ คน	๓๐
แยกความออกตงมคิ	๕ คน	๕๓
รับรองรายงานกรรมาธิการ	๓ คน	๒๘
รับรองรายงานการประชุม	๓ คน	๒๘
ตงกระแหมฉบับ	๕ คน	๕๖

พระราชบัญญัติ

พิจารณาเป็น ๓ วาระ	๘๗
รวดเดียว	๓๐๒
วาระที่ ๓	๘๗, ๘๘
กรรมวิธีการ	๘๗, ๘๘
ขอแก้ไขเพิ่มเติมอีก	๘๘
พิจารณาหลักการ	๘๘
รายงาน	๘๒, ๘๓
การแปรญัตติ พระราชบัญญัติการเงิน	๘๓
พระราชบัญญัติอื่น	๘๐
กำหนดเวลาแปรญัตติ	๘๗
พิจารณาหลักการ	๘๗, ๘๘
วาระที่ ๒	๘๕ ถึง ๓๐๐
พิจารณาย้อนต้น	๘๗
เรียงมาตรา	๘๕
รวดเดียว	๓๐๒
สรุป	๘๗
สิทธิของสมาชิก -	
แก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำหรือ	
ข้อความ	๘๗
คัดค้านร่าง	๘๖
มอบหมายให้ผู้อื่นคัดค้าน	๘๗
เสร็จวาระ	๓๐๐
วาระที่ ๓	๘๗, ๘๘

๑๑๓

พ. (ต่อ)

พระราชบัญญัติ (ต่อ)

ไม่มีการอภิปราย

๓๐๓

ตำราบบ

๘๖

สำเนาว่าง การตั้ง

๓๔,๘๓

ม.

มติ

คณะฉบับ

๕๓,๕๕

เปิดเผย

๕๓,๕๔

ยุติข้อให้ลงมติ

๓๐,๓๑

ประชาชนประกาศมติ

๕๘

ลงคะแนน และรัชกาล

๕๗

มิให้จัดรายงานการประชุม

๒๒,๒๕

จัดตั้งคณะเปิดเผย

๕๔

ฉบับ

๕๕

ตำราบบแห่งการลงมติ

๕๐

งดติดต่อเมื่อปิดอภิปรายแล้ว

๕๒

เมื่อไม่มียุติคดี

๓๒,๔๕,๕๒

สมาชิกเข้ามาภายหลังเริ่มลงคะแนน

๕๗

ให้กรรมาธิการพิจารณาร่างพระราช

บัญญัติใหม่

๘๘

แก้ไขเพิ่มเติมรายงานการประชุม

๒๔

งดเว้นการให้ข้อบังคับ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๑๔

ม. (ต่อ)

มติ (ต่อ)

ตัดจากรัฐธรรมนูญ

(รัฐธรรมนูญมาตรา ๓๔)

มติอภิปราย	๔๒
เปลี่ยนวาระลงคะแนน	๕๔
เปลี่ยนระเบียบวาระประชุม	๒๐
ยกเรื่องขึ้นชนปรีक्षा	๓๓
ยื่นพิจารณาร่างพระราชบัญญัติใน	
วาระที่ ๒	๙๗
แยกความออกถงมติ	๕๓

๖.

ระเบียบ

เกี่ยวกับบุคคลภายนอก	๗
โทษผู้ละเมิด	๓๐๕

ระเบียบวาระประชุม

การจัดลำดับ	๓๖
ญัตติขอเปลี่ยน	๒๕
เปลี่ยนได้โดยมติของที่ประชุม	๒๐
ลำดับในการพิจารณา	๒๐
ส่งล่วงหน้า ๓ วัน	๓๔
สิทธิของสมาชิกที่ไม่ส่งล่วงหน้า ๓ วัน	๓๖

LIRT

ร. (ต่อ)

รัฐบาล

ขอมิให้เปิดเผยข้อความ	๒๓
ให้พิจารณารวดเดียว	๓๐๒
ให้ลงคะแนนลับ	๕๓

รัฐมนตรี

อธิบดีเข้าประชุมลับ	๒๒
เข้าฟังการประชุมกรรมาธิการ	๗๗
ไม่ตอบกระทู้ถาม	๖๗

รายงานการประชุม

การขอแก้ไขเพิ่มเติม	๒๔
การจดทะเบียนตรวจสอบ	๒๔
การประชุมลับ	๒๒, ๒๖
การพิมพ์	๒๗
ข้อความที่มิให้เปิดเผย	๒๓
จดจำนวนสมาชิกเพื่อตอบองค์ประชุม	๖๐
ญัตติขอให้มีรอง	๒๘
บันทึกการลงโทษผู้ฝ่าฝืนข้อบังคับ	๓๐๖
ผู้ควบคุมการทำ	๓๐
ผู้ลงชื่อ	๒๕

รองประธานสภา

จำนวน	๕
พระมหากษัตริย์ทรงตั้ง	๕
พ้นจากตำแหน่ง	

LIART

๑๑๖

ร. (ต่อ)

รองประธานสภา (ต่อ)

ตามวาระ	๖
โดยเหตุอื่น	๗
ลงชื่อในรายงานการประชุม	๒๕
เด็อกทุกสมัยประชุมสามัญ	๒,๖
เด็อกใหม่เมื่อตำแหน่งว่าง	๗
วิธีเด็อก	๓
อำนาจและหน้าที่ทั่วไป	๘

ณ.

เลขาธิการ

อำนาจและหน้าที่	
โดยทั่วไป	๓๐
โดยเฉพาะ —	
นักประชุมกรรมวิธีการครั้งแรก	๓๔
นักผู้เสนอและผู้แปรญัตติ	๓๐
รับคำแปรญัตติ	๓๐
อยู่ในบังคับบัญชาของประธานสภา	๗

พ.

หนังสือสำนักประชุม

สั่งตั้งหน้า ๓ วัน	๓๓
อำนาจประธานสภาที่จะให้สั่งตั้งหน้า	
น้อยกว่า ๓ วัน	๓๔

LIRT

๓๓๗

อ.

อภิปราย (คุุการอภิปราย)

องค์ประชุม

จำนวน (คุุรัฐธรรมนูญมาตรา ๔๘)

นับจำนวนสมาชิกเพื่อตอบองค์ประชุม ๖๐

เลื่อนประชุมเมื่อสมาชิกมาไม่ครบ ๓๗

เอกสิทธิของสมาชิก

กล่าวแก่เมื่อถูกพาดพิงถึงเรื่องส่วนตัว ๔๔

ขอให้พ้นคะแนนใหม่ ๕๖

ร้องขอมิให้เปิดเผยข้อความ ๒๓

ร้องขอให้ประชุมลับ

(คุุรัฐธรรมนูญมาตรา ๖๖)

ร้องให้รักษาข้อบังคับ ๔๗

ร่าง

ข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของวุฒิสภา

พ.ศ. ๒๔๕๐

อาศัยอำนาจตามมาตรา ๖๘ ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักร
ไทย (ฉบับชั่วคราว) ลงวันที่ ๘ พฤศจิกายน พุทธศักราช ๒๔๘๐ วุฒิสภา
ตั้งข้อบังคับการประชุมและการปรึกษาของสภาขึ้นไว้ดังต่อไปนี้

หมวด ๑

การเลือกประธานและรองประธานสภา

ขอ ๑

เมื่อเปิดสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาแล้ว ให้สมาชิกผู้มีอายุสูงสุด

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๑๘

ในที่ประชุมเป็นประธาน ซึ่งคราวของที่ประชุม จนกว่าพระมหากษัตริย์จะได้
ทรงตั้งประธานและรองประธานสภา

ข้อ ๒

การเลือกประธานและรองประธาน ให้กระทำในที่ประชุมครั้งแรก
ของสมัยประชุมสามัญ

ข้อ ๓

วิธีเลือกประธาน ให้กระทำโดยการเสนอชื่อสมาชิก และค่าเสนอ
จะต้องมี สมาชิก รับรอง ไม่น้อยกว่า ๕ คน

ถ้ามีการเสนอชื่อผู้ใดแต่ชื่อเดียวเป็นประธาน ให้ผู้นั้นได้รับเลือก
โดยมติของสภาวาระนั้น

ถ้ามีหลายชื่อ ก็ให้เลือกโดยวิธีเขียนชื่อลงคะแนน ผู้ใดคะแนนสูง
สุดเป็นผู้ได้รับเลือก ถ้าคะแนนสูงสุดเท่ากันหลายชื่อ ให้ตั้งคะแนนใหม่
เฉพาะชื่อที่ได้คะแนนเท่ากัน ถ้าคะแนนสูงสุดเท่ากันหลายชื่อ ก็ให้ผู้
มีอายุสูงสุดในบรรดาผู้ที่ได้คะแนนเท่ากันในการลงคะแนน ครั้ง หนึ่ง เป็นผู้ไ้
รับเลือก

ในการนับคะแนน ให้สมาชิกที่มีอายุน้อยที่สุด ๖ คนในที่ประชุมเป็น
ผู้นับและให้ประธานซึ่งคราวประกาศผลของการเลือกต่อที่ประชุม

ข้อ ๔

วิธีเลือกของประธาน ให้ผ่อนโลมตามวิธีเลือกประธาน ถ้าที่ประชุม
ลงมติ ให้มีรองประธานหลายคน ให้เลือกคนที่ ๑ ก่อน แล้วจึงเลือกคนที่
ถัดไปตามลำดับ

ข้อ ๕

เมื่อใดเลือกประธานและรองประธานแล้ว ให้เดชาธิการแจ้งไปยัง
นายกรัฐมนตรีเพื่อนำความขึ้นกราบบังคมทูล

๑๑๙

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๑๕

เมื่อพระมหากษัตริย์ได้ทรงตั้งประธานและรองประธานแล้ว ให้ได้ราชการตั้งสำเนาประกาศพระบรมราชโองการไปยังสภาผู้แทนเพื่อทราบด้วย

ข้อ ๖

ประธานและรองประธานอยู่ในตำแหน่งตั้งแต่วันที่พระมหากษัตริย์ทรงตั้งไปจนถึงวันเปิดสมัยประชุมสามัญของรัฐสภาคราวต่อไป

ข้อ ๗

ประธานและรองประธานพ้นจากตำแหน่งในกรณีใดกรณีหนึ่งดังต่อไปนี้ คือ

- ก. ตาย
- ข. ลาออก
- ค. ดำรงตำแหน่งเป็นข้าราชการประจำหรือข้าราชการการเมือง
- ง. ขาดจากตำแหน่งภาพ

ในกรณีที่ประธานหรือรองประธานพ้นจากตำแหน่ง สภาอาจเลือกสมาชิกคนหนึ่งเป็นประธานหรือรองประธานแล้วแต่กรณี เพื่อดำรงตำแหน่งที่ว่างนั้นได้ และในการนี้ให้หน้าข้อ ๓, ๔ และ ๕ มาใช้บังคับ

หมวด ๒

อำนาจและหน้าที่ของประธานและรองประธานสภาและ

เลขาธิการ

ข้อ ๘

ประธานมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

- ก. ดำเนินและควบคุมกิจการของสภา
- ข. ควบคุมบังคับบัญชาเลขาธิการและพนักงานเจ้าหน้าที่อื่น

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๒๐

- ง. รักษาการให้เป็นไปตามข้อบังคับ
- จ. รักษาความสงบเรียบร้อยในสภาตลอดถึงบริเวณของสภาด้วย
- ฉ. กำหนดและรักษาระเบียบว่าด้วยการที่บุคคลภายนอกจะเข้ามาในที่ประชุมของสภาหรือบริเวณสภาหรือเข้าฟังการประชุมของสภาตลอดจนมารยาทของบุคคลเช่นว่านั้น และการโฆษณาข้อความเกี่ยวกับการประชุมและการปรึกษาของสภา
- ช. เป็นผู้แทนสภาในกิจการภายนอก
- ค. เป็นประธานของที่ประชุมสภา

ข้อ ๕

รองประธานมีอำนาจและหน้าที่ช่วยประธานในกิจการทั่วไป ในกรณีที่ประธาน พ้นจากตำแหน่ง หรือไม่อยู่ หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ ให้รองประธานคนที่ ๑ เป็นผู้ทำการแทนประธาน และถ้ารองประธานคนที่ ๑ พ้นจากตำแหน่งหรือไม่อยู่หรือไม่สามารถปฏิบัติหน้าที่ให้รองประธานคนที่ ๒ (ตาม) ทำการแทนประธาน และให้ใช้วิธีการ เช่นว่านี้บังคับโดยอนุโลมในเมื่อมีรองประธานมากกว่าสองคน

ข้อ ๑๐

เดชาธิการมีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้ คือ

- ก. นัดประชุมสภามาตรัดตามข้อ ๑๓ วรรคแรก และนัดประชุมกรรมาธิการ ตามข้อ ๑๕ วรรคแรก
- ข. เสนอสมาชิกผู้มียุติบัตรเป็นประธานชั่วคราวตามข้อ ๑ และข้อ ๓ วรรคแรก
- ค. คณะกรรมการทำรายงานการประชุมส่งปวง
- ง. รักษา ๕ ๖ ๗ ๘ ๙ ๑๐ ๑๑ ๑๒ ๑๓ ๑๔ ๑๕ ๑๖ ๑๗ ๑๘ ๑๙ ๒๐ ๒๑ ๒๒ ๒๓ ๒๔ ๒๕ ๒๖ ๒๗ ๒๘ ๒๙ ๓๐ ๓๑ ๓๒ ๓๓ ๓๔ ๓๕ ๓๖ ๓๗ ๓๘ ๓๙ ๔๐ ๔๑ ๔๒ ๔๓ ๔๔ ๔๕ ๔๖ ๔๗ ๔๘ ๔๙ ๕๐ ๕๑ ๕๒ ๕๓ ๕๔ ๕๕ ๕๖ ๕๗ ๕๘ ๕๙ ๖๐ ๖๑ ๖๒ ๖๓ ๖๔ ๖๕ ๖๖ ๖๗ ๖๘ ๖๙ ๗๐ ๗๑ ๗๒ ๗๓ ๗๔ ๗๕ ๗๖ ๗๗ ๗๘ ๗๙ ๘๐ ๘๑ ๘๒ ๘๓ ๘๔ ๘๕ ๘๖ ๘๗ ๘๘ ๘๙ ๙๐ ๙๑ ๙๒ ๙๓ ๙๔ ๙๕ ๙๖ ๙๗ ๙๘ ๙๙ ๑๐๐

LIRT

- จ. ควบคุม การให้ เป็นไป ตาม ระเบียบ ที่ ประธาน จะได้ กำหนดตามข้อ ๘
- ข. กระทำกิจการอื่นตามที่ประธานจะมอบหมาย

หมวด ๓

การประชุม

ข้อ ๑๑

ในการปฏิญญาคณะก่อนเข้ารับหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญนั้น ให้สมาชิก กล่าวปฏิญาณในที่ประชุมว่า “ข้าพเจ้า (ออกชื่อผู้ปฏิญาณ) ขอปฏิญาณ ต่อที่ประชุมผู้มีสิทธิว่า จะรักษาไว้แต่ระเบียบที่รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยทุกประการ”

ข้อ ๑๒

ให้มีการประชุมครั้งแรกภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันเปิดสมัยประชุม สามัญของรัฐสภา

การนัดประชุมครั้งต่อไป ให้นัดตามที่สภาจะได้ลงมติกำหนดไว้ เว้นแต่เมื่อ ประธานพิจารณาเห็นว่า ไม่มีเรื่องที่จะสมควร จะบรรจุเข้า ระเบียบวาระสำหรับนัดประชุมครั้งใด ประธานอาจสั่งงด การประชุมครั้งนั้น เสียก็ได้

ถ้าประธาน พิจารณาเห็นว่าจำเป็นจะเรียก ประชุม เป็นพิเศษในสมัย ประชุมใด ๆ ก็ได้

ข้อ ๑๓

ให้ส่งหนังสือนัด ประชุม ไปยัง สมาชิก ทุกคน ก่อนวัน ประชุม ทุกครั้ง เว้นแต่ถ้าในการประชุมครั้งใดประธานได้แจ้งให้ประชุมทราบกำหนดประชุม ครั้งคือไปครั้งเดียวหรือหลายครั้งแล้ว ก็ให้ส่งหนังสือนัดเฉพาะผู้ ที่มา ประชุม ในครั้งนั้นเท่านั้น

หนังสือนัดประชุมที่จะตั้งองค์มาชิกตามวรรคแรกนั้น ให้ตั้งถึง
องค์มาชิกก่อน กำหนด ประชุมไม่น้อยกว่า ๓ วัน เว้นแต่ในกรณีที่ประธาน
พิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องด่วน และในกรณีที่องค์ตั้งแล้วมิได้มาประชุมใน
ครั้งที่ประธานแจ้งให้ ประชุมทราบ กำหนดประชุม ครั้งต่อไป ในเมื่อ กำหนด
ประชุมครั้งต่อไปในกรณีซึ่งคนไม่สามารถจะตั้งหนังสือนัดประชุมล่วงหน้า
ได้ถึง ๓ วัน ประธานอาจสั่งให้ตั้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วันก็ได้

ข้อ ๑๔

ให้ตั้งระเบียบการประชุมกึ่งกลางร่างพระราชบัญญัติ ดำเนิน
ปฏิบัติซึ่งจะเสนอและสรรพเอกสาร ซึ่งข้อบังคับบังคับว่าต้องเสนอให้พิจารณา
ในการประชุมล่วงหน้าถึงองค์มาชิกทุกคนก่อนกำหนดประชุมทุกครั้งไม่น้อยกว่า
๓ วัน เว้นแต่ในกรณีที่ประธานพิจารณาเห็นว่าเป็นเรื่องด่วน ประธานอาจ
สั่งให้ตั้งล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วันก็ได้

ข้อ ๑๕

ระเบียบวาระใดถ้าไม่ปฏิบัติการ ให้เป็นไปตามข้อ ๑๔ และมีองค์มาชิก
ร้องขอให้เลื่อนการพิจารณาและมีองค์มาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๒๐ คน แม้ว่า
ที่ประชุมจะได้เริ่มพิจารณาบ้างแต่ก็ตาม ก็ให้เลื่อนระเบียบวาระนั้นไป
พิจารณาในการประชุมครั้งถัดไป

ข้อ ๑๖

การจัดระเบียบวาระ โดยปกติให้บรรจุข้อเสนอมติของรัฐบาล
ก่อนขององค์มาชิกและจัดลำดับดังนี้

- ก. เรื่องที่ประธานจะแจ้งให้ทราบ
- ข. การด่วน
- ค. ระเบียบวาระของสภาประชุม
- ง. ระเบียบวาระของสภา

LIRT

- จ. กระทั่งการรัฐมนตรี
- ณ. ร่างพระราชบัญญัติและเรื่องทางพิจารณา
- ช. ร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมาใหม่
- ซ. ญัตติอื่น ๆ

ข้อ ๑๗

ให้สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรที่มาประชุมลงชื่อ ก่อนเข้าประชุมทุกคราว และมีมติญัตติให้เข้าประชุมให้สมาชิกเข้านั่งตามที่นั่งจัดไว้ เมื่อประธานชนบัตตงก ให้ผู้อยู่ในที่ประชุมยื่นขึ้นจนกว่าประธานจะได้นั่งลง

ข้อ ๑๘

ถ้าพ้นกำหนดประชุมไปครึ่งชั่วโมงแล้ว สมาชิกมายังไม่ครบองค์ประชุม ประธานอาจสั่งให้เลื่อนการประชุมไปก็ได้

ข้อ ๑๙

เมื่อสมาชิกมาครบองค์ประชุมแล้ว แต่ประธานและรองประธานไม่มา ก็ให้สมาชิกผู้มีอายุสูงสุดในที่ประชุมเป็นประธานชั่วคราว แล้วให้ที่ประชุมเลือกตั้งสมาชิกที่อยู่ประชุมชนเป็นประธานในคราวประชุมนั้นคนหนึ่ง และเพื่อถาวรให้ใช้วิธีการที่กำหนดไว้ในข้อ ๓ โดยอนุโลม

ถ้าประธานหรือรองประธานเข้ามาในที่ประชุมในระหว่างที่การเลือก เช่นว่านั้นกวางตงคณชยูก ไหวรงบการเลอชอนนเดย หรือถ้าใดเลือกแล้ว ผู้ได้รับเลือกก็เป็นอันพ้นหน้าที่ และให้ประธาน หรือรองประธาน ผู้เข้ามา เป็นประธานของที่ประชุมต่อไป

ข้อ ๒๐

โดยปกติให้ดำเนินการประชุมตามระเบียบการ เว้นแต่จะมมติของที่ประชุมเป็นอย่างอื่น

LIRT

๑๒๔

ข้อ ๒๑

ประธานสภาสั่งให้หยุดพักการประชุมได้ เมื่อพิจารณาเห็นสมควร

ข้อ ๒๒

ในการประชุมลับห้ามมิให้บุคคลใดนอกจากสมาชิกวุฒิสภา กรรมการ ผู้เชี่ยวชาญที่ประธานอนุญาตให้เข้ามาชี้แจงและเจ้าหน้าที่ อยู่ในที่ประชุมหรือ ณ ที่ใดในระหว่างที่ประชุมได้

สภาอาจลงมติให้จัดรายงานการประชุมลับครั้งใดก็ได้ แต่ห้ามบันทึกพฤติการณ์ไว้

ข้อ ๒๓

ในการประชุมใด ๆ เมื่อรัฐบาลหรือสมาชิกไม่น้อยกว่า ๒๕ คน ร้องขอมิให้เปิดเผย ข้อความใด อันเกี่ยว ด้วยความ ปกป้องภัย หรือ ประโยชน์ของแผ่นดินที่ห้ามมิ ให้เปิดเผยข้อความนั้น และในกรณีเช่นว่านสภาอาจลงมติให้จัดรายงานการประชุมในส่วนที่เกี่ยวกับข้อความนั้นก็ได้ แต่ห้ามบันทึกพฤติการณ์ไว้

ข้อ ๒๔

ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๒๒ และ ๒๓ รายงานการประชุมทั้งปวงต้องจัดโดยวิธีบรรณาคัมถ้อยคำอภิปราย และเมื่อกรรมาธิการได้ตรวจฉบับแล้วให้ทำสำเนาขึ้น ๕ ฉบับ สำหรับสมาชิกตรวจดูได้ไม่น้อยกว่า ๓ วัน ก่อนกำหนดการประชุมเพื่อรับรองรายงาน การประชุมนั้น สมาชิกผู้ใดต้องการแก้ไขเพิ่มเติมถ้อยคำของตนในรายงานการประชุมครั้งใดต้องได้รับอนุญาตจากสภาก่อนสภาลงมติรับรองรายงานการประชุมครั้งนั้น

ข้อ ๒๕

เมื่อสภาได้รับรอง รายงานการประชุมแล้ว ให้ประธานหรือรองประธานสภาลงชื่อไว้เป็นสำคัญ

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๒๕

รายงานการประชุมของสภาจะต้องทำให้เสร็จและเสนอสภาเพื่อรับ-
รองภายในกำหนดเวลา ๑๕ วัน นับแต่วันที่ประชุม เว้นแต่ประธานจะเห็น
สมควรอนุญาตให้ขยายเวลา

ข้อ ๒๖

รายงานการประชุมฉบับกระเบื้องเผยได้ ก็เพียงพอที่มติของสภาให้เปิดเผยได้เท่านั้น

ข้อ ๒๗

ให้เลขาธิการ จัดพิมพ์ บรรดา รายงาน การ ประชุม ทั้ง ปวง นอกจาก
รายงานการประชุมฉบับที่มติดังกล่าวให้เปิดเผย และนอกจาก ข้อความที่
ห้ามเปิดเผยตามข้อ ๒๓ ข้นไว้โดยเร็ว และให้มีจำนวนพอสมควร

หมวด ๔

ญัตติและการแปรญัตติ

ข้อ ๒๘

วันแต่ข้อบังคับจะได้อำนาจไว้โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น ญัตติ
ทั้งหลายต้องเสนอต่อสภาเป็นลายลักษณ์อักษรต่อประธานสภา และถ้า
สมาชิกเป็นผู้เสนอต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๒ คน

ข้อ ๒๙

ญัตติต่อไปนี้ ไม่ต้องเสนอต่อสภาหรือเป็นลายลักษณ์อักษร แต่
ต้องมีสมาชิกรับรองอย่างน้อย ๓ คน คือ

- ก. ญัตติขอเปลี่ยนแปลงระเบียบการประชุม
- ข. ญัตติขอให้รับรองรายงานการประชุม
- ค. ญัตติขอให้รับรองรายงานของกรรมาธิการ
- ง. ญัตติขอให้ปรึกษาเป็นการด่วน

LIRT

๑๒๖

- จ. ญัตติตั้งที่กล่าวไว้ในข้อ ๓๐
- ฉ. ญัตติที่ประธานอนุญาตตามที่เห็นสมควร

ข้อ ๓๐

ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๑๐๒ เมื่อที่ประชุมกำลังปรึกษานิติบัญญัติโดยผู้
 สมาชิกจะเสนอญัตติขึ้นได้ ก็แต่เฉพาะที่กล่าวต่อไปนี้ คือ

- ก. ญัตติขอแปรญัตติ เฉพาะที่มิใช่กฎหมาย
- ข. ญัตติขอให้ส่งปัญหาไปยังกรรมาธิการ
- ค. ญัตติขอให้เลื่อนการปรึกษา
- ง. ญัตติขอให้มีอภิปราย
- จ. ญัตติขอให้ลงมติ
- ฉ. ญัตติขอให้ยกเรื่องขึ้นชนปรึกษา

ญัตติดังกล่าวมาในข้อ ฉ. นั้น ห้ามมิให้เสนอในการพิจารณาร่าง
 พระราชบัญญัติใด ๆ เป็นอันขาด

ข้อ ๓๑

ญัตติดังกล่าวมาในข้อ ๓๐ ง. จ. และ ฉ. นั้น ห้ามมิให้ผู้ใดเสนอใน
 การเดียวกับการอภิปรายของตน อนึ่งถ้าประธานพิจารณาเห็นว่าญัตติ
 เช่นว่านั้นเสนอขึ้นมาโดยปราศจากเหตุผลอันสมควรก็ หรือเสนอโดย
 เจตนาบีบบังคับหรือคัดโอกาสมิให้ฝ่ายตรงกันข้ามได้อภิปราย หรือ คัดค้านตาม
 สมควรก็ ประธานอาจระงับญัตติเช่นว่านั้นเสียก็ได้

ข้อ ๓๒

ญัตติที่ คำแปรญัตติที่ เมื่อผู้เสนอประสงค์จะถอนของตน
 ในที่ประชุม และจะถอนไปได้ก็ต่อเมื่อที่ประชุมอนุมัติ
 เพื่อประโยชน์แห่งรชน ถ้าผู้เสนอขอถอนญัตติหรือคำแปรญัตติ
 และไม่มีผู้ใดคัดค้าน ให้ถือว่าที่ประชุมอนุมัติให้ถอนได้

LIRT

๓๒๗

ข้อ ๓๓

ในกรณีที่ประชุมลงมติในญัตติตามข้อ ๓๐ ฉ. ให้ยกเรื่องขึ้นขึ้น
ปรึกษา ญัตติเดิมที่ประชุมกำลังพิจารณาอยู่นั้นเป็นอันตกไป

ข้อ ๓๔

ญัตติซึ่งส่งมาเรียกเสนอ ขอ ให้ให้ความ รัฐธรรมนูญ ต้องเสนอต่อวงหน้า
เป็นลายลักษณ์อักษร และต้องมี สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๒๐ คน

ข้อ ๓๕

นอกจากร่างพระราชบัญญัติที่เสนอมาจากสภาผู้แทนแล้ว ญัตติใดที่
สภายังมิได้พิจารณาหรือพิจารณายังไม่เสร็จ ย่อม เป็น อัน ตก ไป เมื่อ มีการ
เปลี่ยนแปลงสมาชิกของสภาถึงกึ่งหรือกว่ากึ่งของจำนวนสมาชิกทั้งหมด

ข้อ ๓๖

ญัตติใดตกไปแล้ว นอกจากที่เป็นร่างพระราชบัญญัติห้ามมิให้นำ
ญัตติซึ่งมีหลักการเช่นเดียวกันขึ้นเสนออีกในสมัยประชุมเดียวกัน เว้นแต่
ประธานจะอนุญาตในเมื่อพิจารณาเห็นว่าเหตุการณ์ได้เปลี่ยนแปลงไป

หมวด ๕

การอภิปราย

ข้อ ๓๗

ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๔๔ และ ๔๗ ผู้ใดประสงค์จะพูดให้สมาชิกชนพน
ศรัทธา ณ ที่ของตน เมื่อประธานระบุชื่อให้พูดแล้วจึงพูดได้ และต้องยื่น
พูด ณ ที่ของตน หรือ ณ ที่ซึ่งจัดไว้ คำพูดนั้นต้องเป็นคำพูดกับประธาน
เสมอ

ถ้ามีหลายคนพร้อมกันในคราวเดียวกัน ประธานจะให้ผู้ใดพูดได้

LIRT

๑๒๘

ผู้ใดแต่ด้วยพินิจของ ประธาน ตามควร แก่กรณี โดยคำนึงถึงผู้ที่ยังไม่มี
โอกาสพูดด้วย

ข้อ ๓๘

ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๔๔ และ ๔๖ นอกจากผู้เสนอและผู้แปรญัตติหรือ
ผู้ที่ได้รับมอบหมาย รัฐมนตรี กรรมการ และผู้เชิญรายชื่อที่ประธาน
อนุญาตให้เข้ามาชี้แจงแล้ว ผู้ใดจะอภิปรายในประเด็นเดียวกันเกินกว่า ๒
ครั้ง ต้องกล่าวขออนุญาตประธานก่อน เมื่อได้รับอนุญาตแล้วจึงอภิปรายได้

ข้อ ๓๙

บทบังคับดังกล่าวมาในข้อ ๓๘ มิให้ใช้บังคับแก่การ อภิปราย ในการ
ประชุมที่คณะรัฐมนตรีเสนอขอความไว้วางใจ

ข้อ ๔๐

ในการเริ่มอภิปรายนั้น ประธานต้องให้โอกาสแก่ผู้เสนอหรือผู้แปร
ญัตติ หรือผู้ที่ได้รับมอบหมายแล้วแต่กรณีได้อภิปรายก่อน

ข้อ ๔๑

เมื่อผู้เสนอหรือผู้แปรญัตติหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายได้ อภิปรายแล้ว
ให้ประธานถามที่ประชุมว่าจะมีผู้คัดค้านหรือไม่ ถ้าไม่มีผู้คัดค้านให้ถือ
ว่าเป็นการปิดอภิปราย

ถ้ามีผู้คัดค้าน ให้ประธานเปิดอภิปรายต่อใหม่ และในกรณีเช่น
นี้ เมื่อผู้คัดค้านได้อภิปรายแล้ว ถ้ามีผู้ประสงค์อภิปรายต่อไปอีก ให้ฝ่าย
สนับสนุนและฝ่ายคัดค้าน อภิปรายสลับกันไป

ข้อ ๔๒

ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๔๑ วรรคแรก การอภิปรายอาจปิดโดย

ก. ไม่มีผู้ใดขออภิปรายต่อไป และประธานได้ประกาศ

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

ข้อที่ประชุมว่า ไม่มีผู้อภิปรายต่อไปแล้วให้ถือว่าปิด
อภิปราย

- ข. ที่ประชุมลงมติให้ปิด อภิปราย ใน เมื่อมี สมาชิก เสนอ
ญัตติขอปิดอภิปรายตามข้อ ๓๐ ง.
- ค. ประธานขอให้ที่ประชุมลงมติ โดยพิจารณาเห็นว่า ได้มี
การอภิปรายกันพอสมควรแล้ว

ข้อ ๔๓

ผู้พูดแต่ละคน ไม่ว่าจะสมาชิก รัฐมนตรี กรรมการ หรือผู้เชิญ
เข้าประชุมซึ่งเข้ามาข้างข้อที่ประชุม ต้องพูดเฉพาะเรื่องและในประเด็นที่กำหนด
ปรึกษากันอยู่เท่านั้น ต้องพูดโดยสุภาพและไม่แก้งัดไถ่ร้ายหรือเด็ดข่มบุคคล
ใด และต้องไม่กล่าวพระนามพระมหากษัตริย์หรือชื่อสมาชิกหรือบุคคลใดๆ
โดยไม่จำเป็น

ทุกคนต้องประหยัดเวลาของสภา ต้องไม่พูดฟุ่มเฟือยหรือวนเวียน
ซ้ำซาก ต้องไม่ซ้ำกับผู้อื่น และต้องไม่นำเอาเขตต่างใด ๆ มาอ่านให้ที่ประชุม
ฟัง เว้นแต่จะเป็นการจำเป็น

ถ้าประธาน พิจารณาเห็นว่า ผู้ใด ใช้ เวลา ในการพูด ครึ่งใดนานเกิน
สมควรแก่เรื่อง ไม่ว่าจะได้ผ่านบทบังคับแห่งต่องพรรคแรกหรือไม่ และยังมี
ผู้อื่นประสงค์จะพูดต่อไปอีก ประธานอาจสั่งให้ผู้นั้นหยุดพูดเสียก็ได้ในเมื่อ
ได้พูดมาถึง ๓๕ นาทีแล้ว

ข้อ ๔๔

ผู้ถูกอภิปรายพาดพิงถึงเรื่องส่วนตัวหรือเรื่องอื่นใดอันเบ็ดเตล็ดเสียหาย
อาจยื่นขอถอนญัตติประธานกล่าวแก้หรือชี้แจงได้ตามสมควร

ข้อ ๔๕

ผู้พูดอาจขอถอนคำพูดของตนได้ แต่ต้องขอถอนในที่ประชุมและถ้า
ไม่มีผู้คัดค้านก็ให้ถือว่าที่ประชุมอนุมัติให้ถอนได้

๑๓๐

ข้อ ๕๖

เมื่อประธานเห็นว่ามี ใตผ่านข้อบังคับและเสนอให้กระทรวงมหาดไทย
ต้องปฏิบัติตามทันที

ข้อ ๕๗

เมื่อสมาชิกผู้ใดเห็นว่าการผ่านข้อบังคับ ก่อประโยชน์หรือ
รักษาข้อบังคับได้ ในกรณีเช่นว่านี้ให้ประธานวินิจฉัยและมีคำสั่งว่าให้มีการ
ผ่านตามที่สมาชิกร้องขอหรือไม่ แล้วจึงจะให้ดำเนินการปรึกษา
ต่อไปได้

ข้อ ๕๘

คำวินิจฉัยและคำสั่งของประธานในข้อที่กล่าวไว้ ใตหรือมีการผ่าน
ข้อบังคับหรือไม่ตามข้อ ๕๖ และ ๕๗ นั้น เป็นอันเด็ดขาด

ข้อ ๕๙

ไม่ว่าในขณะใด ๆ ถ้าประธานยินยอม ให้ผู้ที่กำลังพูดหยุดพูดและ
นั่งลงทันทีและให้ทุกคนนั่งฟังประธาน เว้นแต่ในการอ่านพระบรมราช
โองการหรือการกระทำพระราชดำรัส ให้ผู้อยู่ในที่ประชุมยืนฟังตลอดเวลาที่
ประธานอ่าน

หมวด ๖

การลงมติ

ข้อ ๕๐

ถ้าผู้ใดได้มีคำแปรญัตติ ให้ยกเอาคำแปรญัตติดังกล่าวมาลงมติก่อน
แล้วค่อยลงมติตามไป แต่มีให้ถือว่าความผิดพลาดในการเรียงลำดับดังกล่าว
มานั้น เป็นเหตุใหม่ซึ่งได้ตั้งคะแนนลงคะแนนแล้วแต่ยังไม่เป็นอันเสีย
เพราะความผิดพลาดเช่นว่านี้

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๓๓๑

ข้อ ๕๑

เมื่อเห็นเป็นการสมควร ประธานหรือที่ประชุมอาจให้แยกความ
ออกลงมติเป็นตอน ๆ ก็ได้

ญัตติขอให้แยกความออกลงมติ สมาชิกไม่จำเป็นต้องเสนอล่วงหน้า
หรือเป็นลายลักษณ์อักษร แต่ต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๕ คน

ข้อ ๕๒

ภายในบังคับแห่งข้อ ๓๒ และ ๔๕ การลงมติอาจกระทำได้ทั้งเมื่อเปิด
อภิปรายแล้ว โดยทางใดทางหนึ่งต่อไปนี้ คือ

- ก. ในกรณีที่ไม่มีผู้คัดค้าน และประธานได้ประกาศของที่
ประชุมว่าไม่มีผู้คัดค้าน ให้ถือว่าที่ประชุมอนุมัติ
- ข. ในกรณีที่มีผู้คัดค้าน ให้มีการลงคะแนน

ข้อ ๕๓

การลงคะแนนให้เป็นการเปิดเผย เว้นแต่รัฐมาตราชองขอหรือสมาชิก
เสนอญัตติขอให้ลงคะแนนลับ และที่ประชุมอนุมัติจึงให้ลงคะแนนลับ

ญัตติขอให้ลงคะแนนลับ ไม่จำเป็นต้องเสนอล่วงหน้าหรือเป็นลาย
ลักษณ์อักษร แต่ต้องมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๕ คน

ข้อ ๕๔

การลงคะแนนเปิดเผย อาจกระทำโดยวิธีใดวิธีหนึ่งต่อไปนี้ คือ

- ก.举手表决
- ข. ยืนชน
- ค. จัดแบ่งพวกไม่เห็นด้วยให้ยืนทางซ้าย พวกเห็นด้วย
ให้ยืนทางขวาของประธาน
- ง. เรียกชื่อสมาชิกตามลำดับอักษรให้ลงคะแนนเป็นรายตัว
- จ. วิธีอื่นใดซึ่งที่ประชุมเห็นสมควรระบอบการ

LIRT

๑๓๒

เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะได้อำนาจให้ตั้งคณะไว้ โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น ให้ใช้วิธีอื่น แต่ถ้าประธานเห็นสมควร หรือถ้ามีสมาชิกเสนอโดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๕ คน และที่ประชุมอนุมัติ จะให้ใช้วิธีดังกล่าวมาใน ข. ถึง จ. วิธีใดวิธีหนึ่งก็ได้

ข้อ ๕๕

วิธีตั้งคณะฉบับนี้ เว้นแต่ที่ประชุมจะกำหนดให้กระทำอย่างอื่น ก็ให้กระทำโดย เรียกชื่อสมาชิกตาม ลำดับอักษรให้ลงเบาะในหีบ เป็นรายชื่อต่อหน้าประธาน ผู้ที่เห็นด้วยลงเบาะขาว ผู้ที่ไม่เห็นด้วยลงเบาะสีอื่น

ข้อ ๕๖

ในการนับคะแนนครั้งใด ๆ ถ้าสมาชิกผู้ใดเชื่อว่ามีการนับผิดและขอให้มีการนับใหม่ โดยมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๑๕ คน ก็ให้มีการนับคะแนนใหม่

ในการนับคะแนนใหม่ดังกล่าวมาในวรรคก่อน เว้นแต่รัฐธรรมนูญจะได้อำนาจให้ตั้งคณะไว้ โดยเฉพาะเป็นอย่างอื่น หรือการลงคะแนนที่ถูกทักท้วงมติเป็นการลงคะแนนลับ ให้เปลี่ยนวิธีตั้งคณะเป็นวิธีดังกล่าวมาในข้อ ๕๔ ซึ่งอยู่ในลำดับถัดจากวิธีที่ถูกทักท้วงว่ามีการนับผิดนั้น แต่ถ้าวิธีที่ถูกทักท้วงว่ามีการนับผิดเป็นวิธีตามที่กล่าวมาในข้อ ๕๔ จ. ก็ให้เปลี่ยนเป็นวิธีใด ๆ ที่ที่ประชุมเห็นสมควร

ข้อ ๕๗

ถ้าประธานใช้สิทธิลงคะแนนในฐานะสมาชิก ต้องลงคะแนนไปในการลงคะแนนด้วยหรือไม่จำต้องลงจากบัลลังก์ เมื่อคะแนนเท่ากันและประธานออกเสียงชี้ขาด ต้องออกเสียงชี้ขาดนั้นโดยเปิดเผยรวมทั้งกรณีลงคะแนนลับด้วย ในการออกเสียงชี้ขาดนั้นประธานจะให้เหตุผลหรือไม่ก็ได้

๑๓๓

ข้อ ๕๘

ถ้ามีสมาชิกเข้ามาในที่ประชุมภายหลังที่ประชุมเริ่มลงคะแนน
สมาชิกผู้เข้ามานั้นในกรณีลงคะแนนเปิดเผยอาจลงคะแนนร่วมกับฝ่ายที่ยังนับ
คะแนนไม่เสร็จ หรือในกรณีลงคะแนนลับอาจลงคะแนนก่อนประธานสั่งให้
นับคะแนน

ข้อ ๕๙

ให้ประธานประกาศผลของการลงคะแนนทุกครั้ง และถ้าในเรื่องใดมี
บทบัญญัติในรัฐธรรมนูญ บังคับไว้ว่ามติต้องประกอบด้วยคะแนนเสียงถึง
จำนวนเท่าใด ก็ให้ประกาศด้วยว่าคะแนนเสียงข้างมากถึงจำนวนที่รัฐธรรมนูญ
บัญญัติบังคับหรือไม่

ข้อ ๖๐

ในการลงมติครั้งใด ถ้ามีนับคะแนนแล้ว ปรากฏว่าทั้งฝ่ายที่เห็น
ด้วยและไม่เห็นด้วย มีคะแนนรวมกันไม่ถึงจำนวนสมาชิกที่จะประกอบกันเป็น
องค์ประชุมสำหรับการประชุมครั้งนั้น ก็ให้มีการนับจำนวนสมาชิกและจด
รายงานการประชุมไว้ด้วยว่าในการลงมติครั้งนั้นมีสมาชิกอยู่ประชุมครบองค์
ประชุมหรือไม่

หมวด ๗

การตั้งกระทู้ถามรัฐมนตรี

ข้อ ๖๑

กระทู้ถามรัฐมนตรีต้องทำเป็นหนังสือยื่นต่อประธานสภา และให้ระบุ
ด้วยว่าจะให้ตอบทางหนังสือราชกิจจานุเบกษาหรือจะให้ตอบในที่ประชุมสภา
เมื่อประธานเห็นว่า เป็นกระทู้ถามชั้นถูกต้องแล้ว ก็ให้ส่งไปยังรัฐบาล

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๓๕

ข้อ ๖๒

กระทู้ถามต้องตั้ง เป็นรูปคำถาม โดยมีข้อความสั้น ๆ แค่งัดใจพจนกที่จะ
เข้าใจความหมายได้ตลอด และต้องเป็นคำถามในเรื่อง ข้อเท็จจริงหรือ
นโยบายอันเกี่ยวกับงานในหน้าที่ของรัฐมนตรีผู้ถูกถาม

กระทู้ถามใดจำเป็นต้องกล่าวถึงข้อเท็จจริงก่อนจึงจะตั้งเป็นรูปคำถาม
ได้ ก็ให้ระบุข้อเท็จจริงนั้นแต่โดยสังเขป และต้องเป็นข้อเท็จจริงซึ่งผู้ถาม
รับรองถูกต้องแม้จะมี ได้ยินยืนยันรับรองได้ในกระทู้ถามก็ตาม

กระทู้ถามใดจำเป็นต้อง มีคำชี้แจง ประกอบ ก็ให้แยก คำชี้แจง ไว้เป็นข้อ
ตั้งหนึ่งข้อท้ายที่สุดข้อผู้ถาม

ข้อ ๖๓

คำถามต่อไปนี้เป็นลักษณะของกระทู้ถาม คือ

- ก. ถามเพื่อให้ออกความคิดเห็น
- ข. ถามเป็นเชิงโต้แย้ง ประชด หรือแถลงไว้ร้ายเสียคดี
- ค. ถามด้วยข้อความเคลือบคลุม หรือเข้าใจยาก
- ง. ถามในเรื่องไม่เป็นสาระ
- จ. ถามเพื่อจะทราบข่าวว่าข่าวในหนังสือพิมพ์ หรือกิจการส่วน
ตัวบุคคลใด ๆ เป็นจริงหรือไม่

ข้อ ๖๔

กระทู้ถามใดถามถึงเรื่องที่รัฐมนตรีได้ตอบแล้ว หรือได้ชี้แจงแล้ว
ตามข้อ ๖๒ ว่าไม่ตอบ ก็ให้ประธานร่างกระทู้ถามนั้นด้วย เว้นแต่จะ
พิจารณาเห็นว่าพฤติการณ์ ในขณะที่กระทู้ถามครั้งนั้นได้เปลี่ยนแปลงไปจาก
เมื่อมีกระทู้ถามครั้งแรก

ข้อ ๖๕

เมื่อมีกระทู้ถาม ประธานสภาจะพิจารณาคำถามนั้นแทนกระทู้

ด่วนหรือไม่ ถ้าเห็นว่าเป็นกระทู้ด่วน ก็ให้ดำเนินการเพื่อให้รัฐบาลตอบ เป็นการด่วน

ข้อ ๖๖

ในการประชุมครั้งหนึ่ง ๆ ได้มีกำหนดเวลาสำหรับ ถาม และ ตอบกระทู้ ไม่เกิน ๓๐ นาที เว้นแต่ประธานจะพิจารณาเห็นสมควร กำหนด หรืออนุญาต ให้ขยายเวลาเกินกว่านั้น

ข้อ ๖๗

ในกรณีขอให้ตอบในที่ประชุมสภา เมื่อประธานเรียกให้ผู้ตั้งกระทู้ถามดำเนินการถามในที่ประชุมตามระเบียบวาระ ให้ผู้ตั้งกระทู้ถามหรือสมาชิกผู้ได้รับมอบหมายให้ถามแทนใน เมื่อผู้ตั้ง กระทู้ถาม ไม่สามารถ จะมาถามด้วยตนเองได้ ท่านกระทู้ถามในที่ประชุม แต่ต้องไม่อ่านคำชี้แจง และเมื่อรัฐมนตรีตอบแล้ว ผู้ตั้งกระทู้ถามหรือผู้ได้รับมอบหมายแต่ได้กรณีมีมติชี้ซักถามเพื่อให้ความกระจ่างชัดได้อีกไม่เกิน ๓ ครั้ง เว้นแต่ประธานจะอนุญาตให้ซักถามต่อไปอีก

การถามและตอบนั้น ให้เป็นไปในระหว่างผู้ถามกับรัฐมนตรีผู้ตอบเท่านั้น มิให้ผู้อื่นอภิปราย และมีให้มีการลงมติ

ข้อ ๖๘

ถ้ารัฐมนตรีเห็นว่าในการที่จะตอบกระทู้ถามใดจะต้องเปิดเผยข้อความใดอันไม่ควรเปิดเผยเพราะเกี่ยวกับความปลอดภัยหรือ ประโยชน์ของ แผ่นดิน รัฐมนตรีจะไม่ตอบกระทู้ถามนั้นทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้ แต่ต้องชี้แจงในที่ประชุม หรือในหนังสือราชกิจจานุเบกษาแล้วแต่กรณีถึงเหตุที่ไม่ตอบกระทู้ถามนั้น

ให้ใช้ความในวรรคก่อนบังคับ โดยอนุ โธมแก่การตอบการ ซักถามของสมาชิกเกี่ยวกับเรื่องใด ๆ ที่รัฐมนตรีได้แถลงหรือชี้แจง ให้ที่ประชุมทราบ

๓๓๖

ข้อ ๖๕

ถ้าผู้ตั้งกระทู้ถามไม่สามารถมาประชุมและดำเนินการถามหรือชี้คำถาม
ด้วยตนเองก็อาจทำหนังสือยื่น ต่อประธาน มติบ หมายถึง ให้ สมาชิก อื่นคนใดคน
หนึ่งเป็นผู้ดำเนินการถาม และ ชี้คำถามแทน

ถ้าประธานเรียกให้ผู้ตั้งกระทู้ถามดำเนินการถามตามข้อ๖๗แล้ว ไม่
ปรากฏตัวผู้ตั้งกระทู้ถามหรือผู้ ได้รับมอบหมายอยู่ในที่ประชุม ก็ให้ถือว่าผู้ตั้ง
กระทู้ถามได้ถอนกระทู้ของตน เว้นแต่ประธานจะพิจารณาเห็นว่ามีความจำเป็น
หรือสมควรและสั่งอนุญาตในที่ประชุม ครั้นนั้น ให้เดือน การถามและตอบกระทู้
นั้นไป

หมวด ๘

กรรมวิธีการ

ข้อ ๗๐

ภายหลังเปิดสมัยประชุมสามัญสมัยหนึ่ง ๆ เมื่อพระมหากษัตริย์ทรง
ประธานและรองประธานสภาแล้ว ให้สภาเลือกตั้งกรรมวิธีการสามัญไว้
เป็นคณะ ๆ โดยจะกำหนดให้คณะใดประกอบด้วยสมาชิกกี่คนและให้มีหน้าที่
เฉพาะกิจการใดด้วยก็ได้แต่จะเห็นสมควร แต่จะให้สมาชิกผู้ใดเป็น
กรรมวิธีการสามัญในคราวเดียวกันเกินกว่า ๒ คณะไม่ได้

ข้อ ๗๑

ในกรณีที่เห็นสมควร สภาอาจเลือกตั้งคณะกรรมวิธีการสามัญเพิ่ม
ข้อ ๖๓ ในวธาใด ๆ ภายหลังที่ได้เลือกตั้งไว้แล้วตามข้อ ๗๐ ก็ได้

ข้อ ๗๒

กรรมวิธีการวิสามัญนั้น สภาอาจเลือกตั้งขึ้นเมื่อใดและเพื่อให้
กระทำกิจการ หรือ พิจารณาสงสัยข้อ ความใด อันอยู่ใน วงงานของสภา
ก็ได้ ตั้งแต่สภาจะเห็นสมควร

LIRT

๑๓๓

ข้อ ๗๓

การเชิญบุคคลเป็นกรรมาธิการสามัญหรือวิสามัญ ให้มีการ
เสนอชื่อโดยมีผู้รับรองไม่น้อยกว่า ๒ คน เว้นแต่ในกรณีเลือกตั้ง
กรรมาธิการวิสามัญ ถ้ารัฐบาลเป็นผู้เสนอ ไม่ต้องมีผู้รับรอง
ในการลงมติเลือกตั้ง กรรมาธิการ นั้น ให้นำ ข้อ ๓ มา ใช้บังคับโดย
อนุโลม

ข้อ ๗๔

ในการประชุมกรรมาธิการแต่ละคณะเป็นครั้งแรกนั้น ให้เลขาธิการ
เป็นผู้ดำเนินการเชิญกรรมาธิการผู้ มีอายุสูงสุดในที่ประชุม เป็นประธาน ชั่วคราว
แต่ให้ที่ประชุมเลือกตั้งกรรมาธิการในคณะ ของตน เป็นประธาน คนหนึ่งและ
เลขาธิการคนหนึ่ง และอาจเลือกตั้งกรรมาธิการเจ้าหน้าที่อื่นอีกก็ได้ ตาม
ที่เห็นว่าจำเป็นหรือสมควร

ในกรณีคณะ กรรมาธิการมีมติ ให้เรียกบุคคล ใด ๆ มาชี้แจงแสดง
ความคิดเห็นในเรื่องกิจการที่กระทำหรือพิจารณาอยู่นั้น ถ้าจำเป็นต้องออก
คำสั่งเรียกเป็นหนังสือให้ประธานกรรมาธิการเป็นผู้ลงชื่อ ในคำสั่งเช่นว่านั้น

ข้อ ๗๕

ภายใต้ข้อบังคับแห่งข้อ ๗๒ ภายหลังที่ได้รับเลือกตั้ง ถ้าจำนวน
กรรมาธิการในคณะกรรมาธิการใดลดลงน้อยกว่าที่ได้กำหนดไว้ เพราะเหตุ
กรรมาธิการบางคนลาออกหรือเพราะเหตุอื่น คณะกรรมาธิการนั้นจะ
ดำเนินกิจการ ที่ได้รับมอบหมาย ต่อไปไม่ได้ จนกว่าจะได้เลือกตั้ง
ซ่อมให้ครบจำนวน

ข้อ ๗๖

ห้ามมิให้กรรมาธิการคณะใดดำเนินกิจการของสภานอกสมัยประชุม
เว้นแต่

LIRT

- ก. ประธานสภาได้ร้องขอ และสภาลงมติให้กรรมการ
คณะนั้นดำเนินการนอกสมัยประชุมได้ หรือ
- ข. หลังจากมีสมัยประชุมแล้ว ประธานสภาพิจารณา
เห็นเป็นการจำเป็นหรือสมควรเพื่อประโยชน์แห่งกิจการ
ของสภา และได้ขอให้กรรมการคณะนั้นดำเนินการ
นอกสมัยประชุม ในกรณีเช่นว่านี้ให้ประธานสภา
ขออนุมัติสภาภายหลัง

บทบังคับที่กล่าวมาใน ข. ให้ใช้ได้ด้วยในกรณีที่จำนวนกรรมการ
ลดลงน้อยกว่าที่กำหนดไว้ โดยการลดลงเช่นว่านั้นเกิดขึ้นนอกสมัยประชุม
ถ้าเมื่อวามกรรมการเหลือชุกกว่าจำนวนที่กำหนดไว้

ข้อ ๗๗

เว้นแต่จะได้ กำหนดไว้ โดยเฉพาะในหมวดต้น และเว้นแต่ กรรมการ
คณะใดจะตกลงกับกำหนดระเบียบการประชุมของตนเองเป็นอย่างอื่น ให้
นำบทบังคับว่าด้วยการประชุมของสภา มาใช้แก่การ ประชุมกรรมการ โดย
อนุโลม

ข้อ ๗๘

เว้นแต่สภาจะได้ลงมติให้ กรรมการ กระทำกิจการ หรือพิจารณา
ด้วยส่วนข้อความใดเป็นการลับ สมาชิกสภาและรัฐมนตรียอมมีมติขอฟัง
การประชุมของกรรมการ

ในกรณีที่สภาได้ลงมติให้เป็นการลับนั้น เฉพาะผู้ทมิด้วยเกียรติของ
กับการประชุมที่ได้รับอนุญาต จากประธาน กรรมการ หรือที่คณะกรรมการ
การลงมติให้เรียกมาตามข้อ ๗๕ วรรค ๒ มาจะหาหน้ที่เท่านั้นมีสิทธิฟังการ
ประชุม

๑๓๕

ข้อ ๗๕

กรรมการต้องให้โอกาสแก่ผู้เสนอและผู้แปรญัตติ ตลอดจนผู้รับรอง
คำเสนอหรือคำแปรญัตติ ซึ่งแสดงความคิดเห็นในที่ประชุมกรรมการ
ตามสมควร

ข้อ ๗๖

ให้มีประกาศไว้โดยเปิดเผย ณ สถานที่กำหนดนัดประชุมกรรมการ
การทุกครั้ง สำหรับการประชุมครั้งแรกต้องประกาศล่วงหน้าไม่น้อยกว่า ๓ วัน
เว้นแต่ ในกรณี ที่ประธาน สภา พิจารณา เห็นว่าเป็น เรื่อง ต่อน กี่อาจ ตั้ง ให้
ประกาศล่วงหน้าได้ตามที่เห็นสมควร สำหรับการประชุมครั้งต่อไป ให้
ประกาศโดยไม่ชักช้าภายหลังที่ประชุมกรรมการ ได้กำหนดนัดประชุม

ให้เลขาธิการแจ้งให้ผู้เสนอญัตติทราบถึงนัดประชุมครั้งแรกล่วงหน้า
พอสมควร และเมื่อจะพิจารณาคำแปรญัตติ ได้เมื่อใดก็ต้องแจ้งให้ผู้แปรญัตติ
ทราบกำหนดนัดล่วงหน้าพอสมควรเช่นเดียวกัน

ข้อ ๗๗

ผู้เสนอหรือผู้แปรญัตติ ซึ่งไม่สามารถ จะมาชี้แจง แสดงความคิดเห็น
ด้วยตนเองได้ อาจทำหนังสือ มอบหมายให้สมาชิกอื่น คนใดคนหนึ่ง ซึ่ง
แสดงความเห็นแทนตน ในที่ประชุมกรรมการ

ข้อ ๗๘

ถ้าต้องพ้น กำหนดเวลานัดพิจารณา คำแปร ญัตติใด เกินครึ่ง ชั่วโมง
แล้ว ผู้แปรญัตติหรือผู้รับมอบหมายดังกล่าวในข้อ ๗๗ หรือผู้รับรองคำแปร
ญัตติไม่มาชี้แจง ก็ให้ถือว่าคำแปรญัตตินัดพิจารณานั้นผู้เสนอได้ถอนแล้ว
เว้นแต่ที่ประชุมจะได้ตกลงขยายเวลาไว้

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๕๐

ข้อ ๘๓

ถ้าผู้แปรญัตติไม่เห็นด้วยกับมติของกรรมาธิการในข้อใดก็ตาม อาจ
คำแปรญัตติของตน ในชั้นนี้ได้เพื่ออภิปรายและขอความวินิจฉัยของสภาได้

สิทธิของคำแปรญัตตินั้น ผู้รับมอบหมายดังกล่าวมาในข้อ ๘๑ อาจ
ใช้แทนผู้แปรญัตติได้

ข้อ ๘๔

สมาชิกผู้ใดได้รับเลือกตั้งเป็นกรรมาธิการและไม่เห็นด้วยกับมติของ
กรรมาธิการในข้อใดก็ตาม อาจ ขอความเห็นของคน ในชั้นนี้ได้เพื่ออภิปรายและ
ขอความวินิจฉัยของสภาในฐานะสมาชิกผู้ใดแปรญัตติ แต่จะมอบหมายให้
ผู้อื่นใช้สิทธิของสภาเช่นว่านั้นแทนตนหาได้ไม่

ข้อ ๘๕

ถ้ามีมติของสภาให้กรรมาธิการ คณะใดกระทำการ หรือพิจารณา
ข้อสงสัยของสภาให้เสร็จภายในกำหนดเวลาใด และกรรมาธิการคณะนั้น
กระทำการหรือพิจารณาข้อสงสัยไม่เสร็จภายในเวลาที่กำหนด ประธาน
กรรมาธิการต้องรายงานให้ประธานสภาทราบโดยด่วน

ในกรณีดังกล่าวมาในวรรคก่อนถ้าอยู่ในสมัยประชุม ให้ประธานสภา
เสนอต่อที่ประชุมเพื่อลงมติให้ขยายเวลาที่กำหนดไว้หรือให้ตั้งกรรมาธิการ
คณะใหม่หรือให้ดำเนินการอย่างอื่น แต่ที่ประชุมจะเห็นสมควร แต่ถ้านอก
สมัยประชุมและกรรมาธิการมีอำนาจประชุมได้ตามข้อ ๘๖ ก. หรือ ข. ก็ให้
ประธานสภา มีอำนาจ อนุญาตให้ ขยายเวลาที่กำหนดไว้ได้ตามที่พิจารณาเห็น
สมควร แล้วขออนุมัติสภาภายหลัง

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๕๑

หมวด ๕

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ

ข้อ ๘๖

ให้มั่งคั่งรบบดวงวันที่สภาได้รับและวันที่สภาลงมติ ในร่างพระราชบัญญัติทุก ๆ ฉบับ

ข้อ ๘๗

การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ ให้พิจารณาเป็น ๓ วาระ

ข้อ ๘๘

ในวาระที่ ๑ ให้ที่ประชุมปรึกษาในหลักการแห่งร่างพระราชบัญญัติ และลงมติว่ารับหลักการหรือไม่

ถ้าไม่รับหลักการ ก็ให้ประธานสภาส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นคืนไปยังสภาผู้แทน และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบด้วย

ถ้าไม่รับหลักการ เว้นแต่ในกรณีตั้งงดไว้ในข้อ ๓๐๒ ก็ให้ที่ประชุมลงมติต่อไปว่า จะให้ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นให้กรรมาธิการวิสามัญพิจารณา หรือจะให้มีการพิจารณาโดยกรรมาธิการวิสามัญให้ที่ประชุมเลือกตั้งกรรมาธิการวิสามัญขึ้นเพื่อการนั้น และเมื่อได้ลงมติอย่างใดอย่างหนึ่งเช่นว่ามาแล้ว ให้ที่ประชุมกำหนดเวลาแปรญัตติไว้ด้วย

ข้อ ๘๙

เพื่อประโยชน์แห่งข้อ ๘๘ ววรรคแรก ที่ประชุมอาจลงมติให้ตั้งกรรมาธิการวิสามัญพิจารณา หลักการ ร่างพระราชบัญญัติใด ๆ และบันทึกข้อความเห็นเด่นชัดหาก่อน แล้วจึงปรึกษาต่อไปและลงมติในวาระที่ ๑ ก็ได้

ข้อ ๙๐

เมื่อสภาได้ลงมติตามข้อ ๘๘ ววรรคท้ายแล้ว สมาชิกผู้ใดประสงค์จะแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติ ก็ให้ทำคำแปรญัตติเป็นลายลักษณ์อักษรส่งต่อเลขาธิการภายในกำหนดเวลาแปรญัตติ

LIART

Legislative Institutional Repository of Thailand

ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๕๑ คำแปรญัตติจะต้องระบุโดยชัดแจ้งว่าผู้แปร
ญัตติ ประสงค์ จะแก้ไขเพิ่มเติมข้อความในตอนหรือมาตราใดให้เป็นอย่างไรได้
และต้องชื่อสมาชิกผู้แปรญัตติและผู้รับรองไม่น้อยกว่า ๒ คน

ให้เลขาธิการยื่นขอคำแปรญัตติที่ได้ส่งมาโดยถูกต้องตามบทบัญญัติแห่ง
๒ วรรคก่อน ต่อที่ประชุมกรรมาธิการ โดยไม่ชักช้า

ข้อ ๕๑

การแปรญัตติร่างพระราชบัญญัติงบประมาณแผ่นดินหรือพระราช
บัญญัติอื่นอันเกี่ยวข้องทางการเงิน ให้อยู่ภายใต้บทบังคับต่อไปนี้ คือ

- ก. แปรญัตติขอให้ตัดจำนวนเงินชดเชยอนุญาตจ่าย ต้องมี
สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๕ คน
- ข. แปรญัตติตั้งรายจ่ายชนิดใหม่หรือเพิ่มเติมรายจ่ายต้องม
สมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๕ คน และต้องยื่นขอแปรญัตติ
ให้ตัดจำนวนเงินอนุญาตจ่าย ทั้งต้องให้รายจ่ายที่ตั้งช
ใหม่หรือเพิ่มเติมไม่น้อยกว่าในวงเงินที่ขอให้ตัด แต่ถ้า
นายกรัฐมนตรีให้การรับรองด้วยก็ไม่ต้องยื่นขอแปรญัตติ
ขอให้ตัดจำนวนเงินอนุญาตจ่ายดังกล่าว
- ค. แปรญัตติแก้ไข เปลี่ยนแปลง ความประสงค์ ของจำนวน
เงินอนุญาตจ่าย ต้องมีสมาชิก รับรอง ไม่น้อยกว่า ๕ คน
และต้องอยู่ภายในวงเงินที่ขอแก้ไขเปลี่ยนแปลง
- ง. ห้ามมิให้แปรญัตติในจำนวนเงิน ซึ่งมีข้อผูกพันอย่างไร
อย่างหนึ่งต่อไปนี้ คือ
  - ๑. ดยกเบียดเงินตั้ง ใช้คืนเงินที่
  - ๒. รายจ่ายซึ่งเป็นจำนวนเงินที่ กำหนดให้จ่าย ตาม

กฎหมาย

๑๕๓

ข้อ ๕๒

ให้ประธานคณะกรรมการเห็นร่างพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้วต่อประธานสภาพร้อมด้วยรายงานย่อ ซึ่งอย่างน้อยจะต้องระบุว่าได้หรือไม่มีการแก้ไขเพิ่มเติม ความในร่าง พระราชบัญญัตินั้น ในตอนหรือมาตราใดบ้าง การแปรญัติและมติของกรรมการเกี่ยวกับ การแปรญัตินั้น ๆ เป็นประการใด และถ้ามีการส่งวนคำแปรญัติหรือความ เห็นไว้ดังกล่าวมาในข้อ ๕๓ หรือ ๕๔ ก็ให้ปรากฏคำแปรญัติหรือความเห็น ที่ส่งวนไว้นั้นด้วย

นอกจากรายงานดังกล่าวมาในวรรคก่อน ถ้ามีมติของคณะกรรมการ ให้เสนอความเห็นใด ๆ ต่อสภาให้เห็นชอบ บัณฑิต ความเห็น เช่น ว่านั้นต่อ ประธานสภาด้วย

ข้อ ๕๓

ให้ตั้งสำเนาพระราชบัญญัติที่คณะกรรมการพิจารณาเสร็จแล้ว กับสำเนารายงานและบัณฑิต ความเห็นของคณะกรรมการดังกล่าวมาในข้อ ๕๒ แก่สมาชิกก่อนกำหนดพิจารณาในวาระที่ ๒

ข้อ ๕๔

ภายหลังที่ได้ปฏิบัติตามข้อ ๕๒ แล้ว ถ้าคณะกรรมการเห็นสมควร แก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติหรือรายงานหรือบัณฑิตความเห็นประการใด อีก ก็อาจขอแก้ไขเพิ่มเติม แต่ถ้าในการขอแก้ไขเพิ่มเติมอีกนั้นไม่สามารรถ ปฏิบัติการให้เป็นไปตามบทบังคับดังกล่าวมาในข้อ ๕๓ ประกอบด้วยข้อ ๕๔ การแก้ไขเพิ่มเติมอีกนั้นจะต้องได้รับอนุมัติของที่ประชุมสภา

ข้อ ๕๕

ในวาระที่ ๒ ให้ที่ประชุมปรึกษาเรียงลำดับ ตั้งแต่ข้อร่าง พระราช บัญญัติ คำปรารภและมาตราเป็นมาตรา ๆ ไป แต่ต้นจนจบร่าง

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๔๔

ข้อ ๕๖

สมาชิกผู้มีได้ขอแปรญัตติ หรือรับรองคำแปรญัตติไว้ มีสิทธิ
คัดค้านร่างพระราชบัญญัติเพราะตอนหรือ มาตราที่ทำการแก้ไขเพิ่มเติมโดย
กรรมาธิการ และในการคัดค้านคัดค้านได้เพียงว่าให้คงไว้ตามร่างเดิม

สมาชิกผู้แปรญัตติหรือรับรอง คำ เปร ญัตติ ยื่น ได้มี การ ส่งจน ไว้
ตามข้อ ๕๓ มีสิทธิคัดค้านตอนหรือมาตราที่กรรมาธิการไม่ยอมแก้ไขหรือแก้ไข
แต่ไม่ตรงกับคำแปรญัตติ ให้เป็นไปตามคำแปรญัตติอื่นใดส่งจนไว้หน้าออกด้วย

กรรมาธิการผู้ส่งจนความเห็นของตนไว้ตามข้อ ๕๔ มีสิทธิคัดค้านได้
ก็แต่เพราะตอนหรือมาตราที่ตนได้ส่งจนความเห็นไว้ และคัดค้านได้เพียงให้
เป็นไปตามที่ส่งจนความเห็นไว้เท่านั้น

ข้อ ๕๗

เพื่อประโยชน์แห่งข้อ ๕๖ ถ้าผู้แปรญัตติที่ทำการส่งจนไว้ หรือ
กรรมาธิการผู้ส่งจนความเห็นของตนไว้ ไม่สามารถมาคัดค้านในที่ประชุม
ด้วยตนเอง ก็อาจทำหนังสือยื่นต่อประธานมอบหมายให้สมาชิกอื่นคนใด
คนหนึ่งมาคัดค้านแทนตนได้

ข้อ ๕๘

เมื่อที่ประชุมได้พิจารณาจนจบร่างพระราชบัญญัติแล้ว ให้มีการ
พิจารณาทางร่างพระราชบัญญัติเป็นการสรุปอีกครั้งหนึ่ง และในการพิจารณา
ครั้งนั้น สมาชิกอาจเสนอข้อแก้ไขเพิ่มเติมด้วยคำได้ แต่จะขอแก้ไขเพิ่มเติม
ความใด ๆ มิได้ เว้นแต่ในตอนที่หรือมาตราใดที่มีได้มีการแก้ไขเพิ่มเติมโดย
กรรมาธิการหรือโดยที่ประชุม ในเมื่อเห็นว่าข้อความที่ทำการแก้ไขเพิ่มเติม
นั้นขัดแย้งกับข้อความที่ไดมีการแก้ไขเพิ่มเติม

แต่ความในวรรคก่อน มิให้ใช้บังคับ ในกรณีที่ สมาชิก เสนอ ชื่นและ
ประธานพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีพิเศษ ประธานศาลขอให้ที่ประชุมลงมติ

LIRT

ยื่นไปพิจารณาตอน ที่ ๓ มาตรา ๓๕ แห่งร่างพระราชบัญญัติซึ่งได้ มีการแก้ไขเพิ่มเติมไปแล้วก็ได้

ข้อ ๕๕

ในระหว่างพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระที่ ๒ ที่ประชุมอาจลงมติให้กรรมาธิการคณะเดิมหรือคณะอื่นใด พิจารณาร่าง พระราช บัญญัตินั้นใหม่ทั้งหมดหรือแต่บางส่วนก็ได้ ในกรณีเช่นว่านี้ ห้ามมิให้มีการแปรญัตติใหม่ เว้นแต่ที่ประชุมได้ลงมติให้แปรญัตติใหม่ได้

เมื่อการพิจารณาใหม่เสร็จแล้ว ให้ที่ประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัติในวาระต่อไปเฉพาะที่มีการพิจารณาใหม่ เว้นแต่ที่ประชุมจะไดลงมติเป็นอย่างอื่น

ข้อ ๑๐๐

เมื่อได้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติตามข้อ ๘๕ และ ๘๘ แล้ว ก็เป็นอันเสร็จวาระที่ ๒

ข้อ ๑๐๑

ในวาระที่ ๓ ไม่มีการอภิปราย ให้ที่ประชุมลงมติเพียงว่าเห็นชอบด้วยร่างพระราชบัญญัติตามที่ได้พิจารณาเสร็จในวาระที่ ๒ แล้วหรือไม่เท่านั้น

ข้อ ๑๐๒

ในกรณีก่อน เมื่อรัฐบาลร้องขอหรือมีสมาชิกเสนอญัตติให้พิจารณาร่างพระราชบัญญัติใดเรื่องใด และที่ประชุมอนุมัติ ก็ให้ที่ประชุมพิจารณาร่างพระราชบัญญัตินั้นในวาระที่ ๓ ที่ ๒ และที่ ๓ ติดต่อกันไป

ในวาระที่ ๒ นั้น ให้ที่ประชุมเป็นกรรมาธิการเต็ม สภา โดยให้ประธานของที่ประชุมเป็นประธาน

ญัตติของสมาชิกตั้งกระทู้ถามในวาระใด ไม่จำเป็นต้องเสนอล่วงหน้าถึงประธานสภาผู้แทนราษฎร แต่ต้องมีสมาชิกนำเรื่องไม่น้อยกว่า ๒ คน

๑๔๖

ข้อ ๑๐๓

เมื่อที่ประชุมลงมติอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อ ๑๐๑ แล้ว ให้ประธานสภาปฏิบัติภารกิจต่อไป คือ

- ก. ในกรณีที่ที่ประชุมลงมติ เห็นชอบด้วย ร่าง พระราชบัญญัติตามที่สภาผู้แทนที่สภาผู้แทนเสนอมา ก็ให้ส่งร่างนั้นไปให้นายกรัฐมนตรีนำขึ้นทูลเกล้าฯ ถวายเพื่อพระมหากษัตริย์ทรง ลง พระ ปรมาภิไธยประกาศใช้บังคับเป็นกฎหมายต่อไป และแจ้งให้ประธานสภาผู้แทนทราบด้วย
- ข. ในกรณีที่ที่ประชุมลงมติ ไม่เห็นชอบ ด้วยร่าง พระราชบัญญัติก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัตินั้นกลับคืนไปยังสภาผู้แทน และแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบด้วย
- ค. ในกรณีที่ที่ประชุมลงมติให้มีการแก้ไขเพิ่มเติม ก็ให้ส่งร่างพระราชบัญญัติตามที่แก้ไขเพิ่มเติมไปยังสภาผู้แทนและแจ้งให้นายกรัฐมนตรีทราบด้วย

หมวด ๑๑

ระบียบและข้อบังคับ

ข้อ ๑๐๔

บุคคลภายนอกผู้ละเมิดระเบียบซึ่ง ประธานสภา กำหนด ไว้โดยอาศัยอำนาจที่กล่าวในข้อ ๘ ฉ. ให้ถือว่าได้ละเมิดต่อสภา และประธานมีอำนาจที่จะยื่น ภาคทัณฑ์ ให้ขอชดเชย ถอนอนุญาตเข้าฟังการประชุม หรือได้ตก ไล้จากที่ประชุม ผู้ใดฝ่าฝืนจะเห็นสมควร

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๔๓

ข้อ ๑๐๕

สมาชิกหรือบุคคลใดที่มีสิทธิเข้าร่วมในการประชุมสภา

- ก. ผิดนัดของบังคับ และประธานได้เตือนให้เขาระเบียบแล้ว ไม่ปฏิบัติตาม
- ข. ใช้วาจาไม่สุภาพหรือใส่ร้ายหรือเดียดฉันท์บุคคลใด และประธานให้ถอนคำพูดหรือให้ขอขมาแล้ว ไม่ปฏิบัติตาม
- ค. จงใจกล่าวคำ ขยาบคาย หรือ หมิ่นประมาทบุคคลใด อย่างร้ายแรง
- ง. จงใจกระทำการอันเป็นเหตุก่อกวนความสงบเรียบร้อย ของที่ประชุม
- จ. ขัดคำสั่งของประธาน

ประธานมีอำนาจสั่งห้ามมิให้ผู้ใดพูดต่อไป หรือให้ผู้ใดออกไปเสีย จากที่ประชุมในการประชุมครั้งนั้น หรือระงับในการปรึกษาเรื่องนั้นได้ สุดแต่ประธานจะพิจารณาเห็นสมควร

ข้อ ๑๐๖

เมื่อคำสั่งของประธานอย่างใดอย่างหนึ่งตามข้อ ๑๐๕ (วรรค ๒) ก ให้จัดบันทึกพฤติการณ์ไว้ในรายงานการประชุมด้วย

ข้อ ๑๐๗

ถ้าประธานร้องขอหรือสมาชิกเสนอญัตติขอให้งดเว้นการใช้บทบังคับ ส่วนหนึ่งส่วนใดแห่งข้อบังคับในกรณีพิเศษ และที่ประชุมลงมติอนุมัติ ก ให้มีการงดเว้นการใช้บทบังคับเช่นนั้นได้

ญัตติดังกล่าวมาในวาระแรกนั้น ไม่จำเป็นต้องเสนอ ต่อวงหน้าหรือเป็น ภายลักษณะอักษร แต่ต้องมีผู้ สืบรับรองไม่น้อยกว่า ๑๕ คน

LIRT

Legislative Institutional Repository of Thailand

๑๔๘

ข้อ ๑๑๘

การคัดค้านข้อบังคับ จะกระทำได้อีกต่อเมื่อมีผู้คัดค้านซึ่งสมาชิกเสนอ
ต่อวงหน้าเป็นลายลักษณ์อักษรและมีสมาชิกรับรองไม่น้อยกว่า ๑๕ คน

ให้ข้อบังคับตั้งแต่วันถัดจากวันประกาศ ในราชกิจจานุเบกษา
เป็นต้นไป

ประกาศ ณ วันที่..... ๒๕๖๑

ประธานวุฒิสภา.

หลวงประกอบนิติสาร กรรมการ : กรรมการชอแก่ไกร่าง
เล็กน้อย คือ ในสารบัญญละเอียดหน้า๖ ตอนได้หัวข้อว่า ประธานสภา
บรรทัดที่๖ ความที่ว่า “เลือกทุกสมัยประชุม” ขอได้โปรดแก้เป็น “เลือก
ทุกสมัยประชุมสามัญ” เดิมคำว่า “สามัญ” และข้อ ๑๑๕ ในตัวข้อบังคับ
หน้า ๒๓ ในวรรคสุดท้ายคือวรรค๒นั้น ขอได้โปรดเพิ่มความต่อไปน้คือท้าย
ของวรรคว่า “ถ้าผู้หนึ่งขจัดขึ้นไม่ออกไป ประธานมีอำนาจสั่งตำรวจสภา
ให้นำตัวผู้นั้นออกไปจากที่ประชุมได้”

ประธานวุฒิสภา : ตามพระราชบัญญัติมีข้อกหนดว่า “ตำรวจ
สภา” ควรจะเรียกชื่อให้ถูกว่า “ตำรวจรัฐสภา”

หลวงประกอบนิติสาร กรรมการ : เพราะฉะนั้นขอแก้เป็น
“ตำรวจรัฐสภา”

ประธานวุฒิสภา : ตามที่กรรมการชอแก่เพิ่มเติมมา ผู้ใด
ความเห็นอย่างไรใหม่ ความจริงเรื่องกฤษฎีกาในข้อบังคับที่ใช้อยู่ในเวลานี้ ทั้ง
พฤษภาและสภาผู้แทนอยู่แล้ว ตามที่ชอแก่ ผู้ใดจะมีความเห็นอย่างไรใหม่
ถ้าไม่มีผู้ใดเห็นเป็นอย่างอื่น ข้าพเจ้าขอว่าที่ประชุมอนุมัติให้กรรมการ
แก้ไขได้ เริ่มพิจารณาตั้งต้นต่อไว้

LIART

ทำการแทนเลขาธิการรัฐสภา : ร่างข้อบังคับการประชุม และการปรึกษาของวุฒิสภา พ.ศ. ๒๔๙๓ คำปรารภ หมวด ๑ การเลือกประธาน และรองประธานสภา ข้อ ๓ ข้อ ๔ ข้อ ๕ ข้อ ๖ ข้อ ๗

๑๔.๑๙ น.

พล.ต.พระอุดมโยธาธิบุตร : ในข้อ ๗ กรรมการที่แก้ไขใหม่ เป็นบางวรรคบางคำก็อยากจะได้เรียนถามกรรมการว่า ทำไมในหนังสือไม่แก้ คำว่า "อาจ" คำว่าอาจนั้นเป็นคำซึ่งไม่แน่นอน ไม่น่าจะใช้ในข้อบังคับ ข้าราชการตั้ง

หลวงประกอบนิติสาร กรรมการ : ถ้าเราไม่ใช้คำว่าอาจ เราก็ต้องเป็นคำว่า "ให้สภาเลือกหรือว่าสภาตั้งเด็ก" ในข้อกรรมการ ได้พิจารณาถึงพฤติการณ์ซึ่งอาจเลือกไม่ได้ เป็นต้นว่า ประธานหรือ รองประธานเกิดลาออกในวันสุดท้ายของวันประชุม ซึ่งอาจพ้นสมัยประชุม แล้ว ถ้าไปเลือกขึ้นเป็นถาวรแล้ว ไม่มีประโยชน์อะไร จึงได้ใช้คำว่า "อาจ" แต่ยกประการหนึ่งถ้าเป็นเวลาที่ประธานและรองประธานพ้นจากตำแหน่งในสมัยประชุมแล้ว ถ้าเราบังคับให้เลือก ก็คงเรียกตั้งเข้ามาประชุม เพราะฉะนั้นจึงใช้คำว่า "อาจ"

พล. ต. พระอุดมโยธาธิบุตร : ไม่มีคิดใจแล้ว

ประธานวุฒิสภา : ค่อยไป

ทำการแทนเลขาธิการรัฐสภา : หมวด ๒ อำนาจและหน้าที่ของ ประธานและรองประธานสภาและเลขาธิการ ข้อ ๘ ข้อ ๙ ข้อ ๑๐ หมวด ๓ การประชุม ข้อ ๑๑ ข้อ ๑๒ ข้อ ๑๓ ข้อ ๑๔ ข้อ ๑๕ ข้อ ๑๖ ข้อ ๑๗

๑๔.๒๐ น.

หลวงชลานุสสร : กระผมตั้งข้อสงสัยในข้อนี้ คือในวรรคสุดท้ายของ

ข้อ ๗ เมื่อประธานชนบรตงกใหญ่อยู่ในที่ประชุมชนจนกว่าประธานจะ
นั่งลง ในที่นี้หมายถึงผู้ที่มาฟังและพอกหนังสือพิมพ์ที่มานั่งด้วยหรือไม่
ถ้าจะเติมว่า เมื่อประธานชนบรตงกใหญ่ที่อยู่ในที่ประชุมหรือผู้ที่อยู่ในที่นั้น

๑๔.๒๒ น.

พล.ท. พระยาสิทธิราชเดโชไชย : ในข้อนี้มีความประสงค์แต่
เฉพาะสมาชิกเท่านั้น ส่วนผู้ที่มาฟังนั้นเราเห็นว่าไม่นับนอกขอบเขต
ถ้าหากว่าท่านผู้มาฟังมี มารยาทอันดีก็จะ ต้องถูกเชิญ ทำการเคารพ กันเองไม่
ต้องมีการบังคับ

หลวงชลาบุณสี : ถ้าแม่ท่านจะมีความเห็น เช่นนั้นผมเห็นว่าท่าน
ควรจะได้ไว้ทีเดียว เพราะผู้ที่มาฟังควรจะมีความเกี่ยวข้องกับผู้ที่มาประชุม
ด้วย เพราะฉะนั้นผมจึงเห็นว่าควรจะได้ไว้จะได้ใหม่

๑๔.๒๓ น.

หลวงประกอบนิติสาร : ข้อบังคับนี้เป็น ข้อบังคับ การ ประชุม
ของวุฒิสภา บุคคลภายนอกเขาไม่ได้มาประชุมด้วย เราจะใช้ข้อบังคับ
กับเขาไม่ได้ แต่ว่ามีระเบียบอยู่ในข้อนี้ที่ว่าประธานในฐานะเป็นผู้บังคับ
บัญชาและรักษาความสงบเรียบร้อยของสภา เราให้อำนาจไว้ในข้อ ๘
ให้ประธานวางระเบียบเกี่ยวกับคนภายนอก เพราะฉะนั้นถ้าจะเอาคนภาย
นอกมาเกี่ยวข้องกับการประชุมแล้วมันจะยุ่งใหญ่ เพราะฉะนั้นเราจึงไม่
บัญญัติไว้ในข้อบังคับเอาแต่ผู้ที่อยู่ในที่ประชุม ส่วนบุคคลภายนอกนั้นแต่
ประธานจะบัญญัติ

๑๔.๒๔ น.

พระอภัยมณีตราสารพิศาล : ข้อที่ว่า ให้มีสมุดวางไว้สำหรับ

สมาชิกที่มาประชุมตั้งชื่อตัวแทนเข้าประชุมทุกคราวนั้น ในกรณีที่มีการพักการประชุมแล้วก็เข้ามาประชุมใหม่นั้นจะต้องเซ็นชื่อลงในสมุดชื่อกหรือไม่ ความข้อนี้กฎหมายไปถึงข้อนี้หรือเปล่า ข้าราชการขอใ้กรมการชี้แจง

หลวงประกอบนิติสาร : ในกรณีข้อความข้อ ๑๗ นี้ กรมการเห็น ว่า คำว่าก่อนเข้าประชุมนั้นจะต้องมีความหมายถึง เข้ามา ครั้งแรก ส่วน การหยุดพักนั้นเป็นแต่เพียงประธานตั้งเลื่อนประชุมไป ซึ่งก็เป็นการประชุมขึ้นเพียงครั้งเดียวมา หากใช้เป็นการประชุมครั้งใหม่ไม่ การที่ให้ลงชื่อในสมุดชื่อกเพื่อให้เป็นหลักฐานในการประชุมซึ่งอาจ จะมีการ ประชุม หลายครั้ง เช่น ครั้งที่ ๑๑ หรือ ๑๒ ของสมัยสามัญ เช่น เมื่อเราหยุดพักกลางวัน สำหรับรับประทานอาหารกลางวัน หรือตอนบ่ายเพื่อรับประทานอาหาร การประชุมที่วันเราหมายถึงการประชุมขึ้นเดียวกัน ไม่ใช่หลายครั้ง และไม่ใช่ ว่าเมื่อประชุมทุกครั้งจะต้องมีการลงชื่อเสมอไป

พระอภัยนันทราชพิศาล : ถ้าสมาชิกมาประชุม ครั้งที่ ๒ มี สมาชิกมาไม่ถึง ๒ ใน ๓ ของสมาชิกทั้งหมด ถ้าตามรัฐธรรมนูญก็ประชุมกันไม่ได้ เพราะไม่เป็นองค์ประชุม เพราะฉะนั้น ถ้าไม่เซ็นชื่อแล้วจะทราบได้อย่างไรว่าจะประชุมได้หรือไม่ และสมาชิกมาประชุมครบองค์หรือไม่

พระมนภานวิมลศาสตร์ กรมการ : ในเรื่องซึ่งท่านสมาชิก ผู้มเกียรติตั้งขึ้นเขียนไว้แล้วในข้อบังคับอื่น คือว่าการรักษาข้อบังคับนั้น รวมถึงสมาชิกไม่ครบองค์ประชุมด้วย สมาชิกทุกคนมีสิทธิร้องทักท้วงจนได้เมื่อปรากฏว่ามีสมาชิกไม่ครบองค์ประชุมประการหนึ่ง อีกประการหนึ่ง ยังมีบังคับอีกข้อหนึ่งว่า เมื่อคะแนนเสียงที่ลงนั้นเราคิดว่าอาจจะไม่ถึงสมาชิกไม่ครบองค์ประชุมแล้วให้มีการนับจำนวนสมาชิกว่า ครบองค์ประชุม ในขณะนั้นหรือไม่ เพราะฉะนั้นข้อบังคับของท่านที่ฉันเห็นว่าไม่เป็นไรหรอก.

ประธานวุฒิสภา : พิจารณาต่อไป

LIART

ทำการแทนเลขาธิการรัฐสภา : ข้อ ๓๘ ข้อ ๓๙ ข้อ ๒๐ ข้อ ๒๓
ข้อ ๒๒ ข้อ ๒๓ ข้อ ๒๔ ข้อ ๒๕ ข้อ ๒๖ ข้อ ๒๗ หมวด ๔ ญัตติและการ
แปรญัตติ ข้อ ๒๘ ข้อ ๒๙ ข้อ ๓๐

๑๕.๒๘ น.

พระยาเทพวิฑูร : ข้าพเจ้าขอโอกาสแสดงข้อข้องใจในเรื่องข้อ ๓๐
เล็กน้อย คือว่าที่ท่านกรรมาธิการได้แกจากร่างเดิมเพื่อใหม่ก็แปลกไปจาก
ความประสงค์หรือควณงด้นั้น ข้าพเจ้ายังไม่ทราบได้ แต่ว่าคงจะให้
ตรงกับควมประสงค์คนไม่ตรงกัน ข้าพเจ้าเห็นว่าไม่เป็นอย่างนั้น เพราะว่า
ตามร่างเดิมผลของข้อ ๓๐ เดิมไปอีกประเด็นหนึ่งที่เคย เพราะฉะน
การประชุมตามข้อ ๓๐๒ คือการประชุมวคเดียวของร่างพระราชบัญญัติ
ผู้แปรญัตติไม่จำเป็นต้องเขียนเป็นหนังสือหรือยื่นต่อหน้า แต่จ้ตามทกแก้ไข
จะตรงกันข้าม คือว่าการแปรญัตติต้องทำเป็นหนังสือและยื่นต่อหน้า เพราะ
ความบทรวมทั้งญัตติและรวมทั้งการแปรญัตติด้วย มีวคต้องทำเป็นหนังสือ
เป็นลายตักษณอภษรและยื่นต่อหน้า เหตุที่ข้าพเจ้าว่าดังนั้นก็เพราะว่าใน
ร่างเดิมเขียนไว้ชื่อว่า ข้อ ๓๐ ก. "ญัตติขอแปรญัตติ" หมดเพียงเท่านั้น แต่
กรรมาธิการมาเขียนใหม่ว่า "ฉะเพาะที่มิใช่กฎหมาย" เพราะฉะนการ
เขียนไปในเรื่องที่ว่าขอแปรญัตติในสิ่งจกกฎหมายก็ไม่เข้าใจในข้อนี้ แต่ว่าเมื่อ
ไม่เข้าใจก็คือว่าคือของยื่นเป็นลายตักษณอภษรหรือยื่นต่อหน้า ท่านได้เติม
ข้างหน้าของข้อ ๓๐ ว่า "ภายใต้บังคับแห่งข้อ ๓๐๒" ซึ่งบางที่ท่านอาจจะ
แปลว่าไม่จำเป็นต้องเขียนเป็นหนังสือและยื่นต่อหน้า เพราะว่าข้อ ๓๐๒ ถ
ว่าให้ที่ประชุมนี้เป็นกรรมาธิการเต็มสภา จึงได้กลายเป็นว่าในการพิจารณา
พระราชบัญญัติวคเดียวความมาตรา ๓๐๒ วรคต้นนั้น เป็นกรรมาธิการเต็ม
สภา ทุกคนเป็นกรรมาธิการ เมื่อเป็นกรรมาธิการแล้วโดยปรกติ แต่ที่เคย
ท่านอาจรั้งอยู่เมื่อประชุมกรรมาธิการ เราพูดกันง่าย ๆ เรียบไป จะแปรญัตติ

หรือขอแก้ไขกรรมาธิการทำได้อีก เพราะเหตุว่าเรายังไม่มีข้อบังคับที่
 เต็มขาดไป แต่ข้อบังคับใหม่นี้ข้อ ๑๗ พูดไว้ชัดทีเดียวว่าการประชุม
 กรรมาธิการหน้าของบังคับว่าด้วยการประชุมของสภามาใช้โดยอนุโลม เมื่อ
 เช่นนี้แล้วข้าพเจ้าเห็นว่าที่กรรมาธิการประชุมกรรมาธิการ ถ้าหากว่าประธาน
 จะเป็นผู้ที่ปฏิบัติโดยเฉียบขาดทำหน้าที่โดยเฉียบขาดจะต้องถือข้อบังคับนี้ คือ
 ถ้อยคำแรกของข้อ ๑๗ ที่ว่าผู้ที่จะแปรญัตติหรือเสนออนุญัติใด ๆ จะต้องทำเป็น
 หนังสือยื่นต่อประธานก่อนหน้าด้วย ข้าพเจ้าว่ากรรมาธิการที่ประชุมอยู่ด้วย
 คณะกรรมาธิการก็เป็นผู้ที่เป็นผู้ปฏิบัติโดยอนุโลม แต่ขอแก้ไขแต่ตรงไหน
 ก็ต้องยื่นเป็นหนังสือต่อประธานก่อนหน้าทุกอันไปหมด ถ้าท่านประธาน
 ของกรรมาธิการไม่มีหนังสือยื่นก็ถือว่าไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ จะ
 ว่าท่านเฉียบขาดนั้นก็ไม่ได้ เพราะว่าข้อบังคับเป็นอย่างนั้น ข้าพเจ้าเห็นอย่าง
 นี้จึงสงสัยว่ากรรมาธิการ จะถืออย่างไรหรือว่าจำเป็นจะต้องเปิดยื่นความประสงค์
 ว่าในการประชุมเต็มสภาหรือในการประชุม รวดเดียวของ พระราชบัญญัติจะ
 ต้องมีการแปรญัตติ จะต้องเขียน เป็นหนังสือ แลยื่นต่อหน้าอย่าง ที่ข้าพเจ้า
 เข้าใจความหมายของตัวหนังสือที่เก่ามาใหม่ หรือว่าคงตามความประสงค์
 เดิม ถ้าคงตามความประสงค์เดิมข้าพเจ้าเห็นว่ามันเป็นอย่างนั้น ที่ข้าพเจ้า
 ตั้งใจมากเพราะเหตุว่าเคยเป็นกรรมาธิการหลายคณะ เป็นประธานก็มี ไม่
 เป็นประธานก็มี แต่เคยพิจารณาในเรื่องข้อบังคับการประชุม เราไม่มีข้อ
 บังคับเช่นนั้น ถ้าตาม กฎธรรมนูญ เป็นหลักธรรมนูญไปด้วยความอดูมอดอย
 แล้วไม่มีข้อบังคับเต็มขาด ตามข้อ ๑๗ แล้วข้าพเจ้าเห็นว่าทำไปไม่ได้ เราต้อง
 ถือตามข้อบังคับ ถ้ากรรมาธิการแก้ความข้อใจข้าพเจ้า ข้าพเจ้าเห็นด้วย
 ตามที่เขียนตามนี้ เพราะถึงถึงด้วยคดีว่า แต่ถ้าหากว่าแก้ไขข้อข้อใจไม่ได้
 ยังไม่เคยว่าข้อบังคับนั้นจะนำไปใช้ในการประชุมกรรมาธิการด้วย ข้าพเจ้ายัง
 สงสัยเพราะว่ากันไปถึงการประชุมกรรมาธิการทุก ๆ ไปด้วย กรรมาธิการ
 ภายในที่ประชุมไม่ใช้เต็มสภาจะอนุโลมใช้ตามบทบัญญัติด้วยจะได้ความให้ชัดเจน.

๑๕.๓๕ น.

พระมณฑลวิมลศาสตร์ กรมราชการ : ในเรื่องประชุมกรรมมา
 ชการนี้ ตามข้อ ๑๘ บอกว่าเงินแต่จะได้กำหนดไว้ในหมวดนี้ เงินแต่กรรมมา
 ชการคณะใดจะตกลงกันกำหนดระเบียบการ ประชุมของคณะตนเป็นอย่างอื่น
 ให้นำบทบังคับว่าด้วยการประชุมของสภามา ใช้ แก่การ ประชุม กรรมมาชการ
 โดยอนุโลม เพราะฉะนั้นตามธรรมดาแต่อย่างที่ท่านสมาชิกผู้ มีเกียรติว่า คือ
 เมื่อประชุมกรรมมาชการคือเราไม่ใช้ข้อบังคับอย่างเคร่งครัด เมื่อข้อ ๑๘
 นั้นแล้วจะมีการประชุมคณะกรรมมาชการตามธรรมดา แต่ ก็ควรตกลงกันเสีย
 ก่อนว่าเมื่อประธานต้องการจะใช้ระเบียบการประชุมธรรมดาเมื่อใดก็จะบอก
 ก่อว่าให้รู้ ต่อจากนั้นไปแต่คือหมายความว่าใช้ข้อบังคับข้อใดก็ได้ มีฉะนั้น
 แล้วจะปฏิบัติกันเพื่อความเรียบร้อย ใครจะพูดอะไรแปรญัตติอะไรก็ได้
 ในการประชุมกรรมมาชการ ธรรมดาเป็น เช่นนั้นทมิ เมื่อมาถึงข้อ ๑๐๒ ทคณะ
 กรรมมาชการใช้เต็มสภาเข้าไป ก็มีความประสงค์ที่จะให้เห็นว่าในการ
 พิจารณารวดเดียวหนึ่งเท่าขึ้นเดียวกับการประชุม คณะ กรรมมาชการ เหมือน
 กัน แต่ว่าตามที่ท่านทักท้วงมาว่าจะต้องใช้ข้อบังคับโดยเฉียบขาดเห็นจะ
 ถูกแล้ว เพราะฉะนั้นเราควรจะต้องตกลงกันเหมือนกัน เมื่อพิจารณารวด
 เดียวแล้ว ที่ประชุมควรจะต้องตกลงกันว่าเราจะ ใช้ข้อบังคับของการประชุมสภา
 โดยเด็ดขาด หรือว่าจะใช้อย่างการประชุมกรรมมาชการอย่างธรรมดาที่เคยทำ
 กันเหมือนไม่ตกลงกันในชั้นเมื่อเวลาพิจารณา แต่ว่ามีทางแก้ไขอย่าง
 หนึ่งว่าเมื่อใดจะพิจารณาเป็นวาระเดียวแต่ก็ควรจะต้องตกลง กัน เสียว่า ใคร ๆ จะ
 ของการขอแก้ไข โดยไม่จำเป็นของมีการแปรญัตติ เห็นว่าควรจะทำได้เหมือน
 กัน ตามข้อบังคับที่เขียนมาน

๑๕.๓๖ น.

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว : ข้าพเจ้าจะไม่หาข้อแก้ไข ตามที่ท่านกรรมมา

LIART

ชกรราชแจง ข้าพเจ้าเห็นด้วย แต่ว่าหม่อมเรื่องความลำบากเหมือนกัน ในการที่
ตกลง เพราะว่าการที่ตกลงกัน เมื่อมัญจาคีติของเสนาขอเป็นหนังสือ เมื่อ
เสนาขอเป็นหนังสือก็ตกลงบอกต่อหน้าเหมือนกัน กรรมการในท้องที่
กรรมการเทศมณฑลเหมือนกัน ต้องบอกต่อหน้า จะต้องเป็นเรื่องตกลง
กันอยู่ แต่ว่าทางสภาจะต้องมาว่าเป็นอย่างไร ก็ไม่มีอะไร เพราะว่า
เรื่องของข้อบังคับ

๑๔.๓๘ น.

หลวงประกอบนิติสาร กรรมการ : ตามที่ ท่าน สมาชิก ทัก
ท้วงมา ข้าพเจ้าขออธิบายดังนี้ ในเบื้องต้นตามร่างเดิมข้อ ๓๐ ในวรรค
๒ มีว่า “ญัตติตั้งได้ดังต่อไปนี้ ก. จะเสนอในการพิจารณาร่างพระราช-
บัญญัติใดก็ตามเพราะในการพิจารณา รวดเดียว ในวาระที่ ๒ ตามข้อ ๓๐๒
วรรค ๒ ส่วนญัตติตั้งกล่าวมาใน น. นั้น ห้ามมิให้เสนอในการพิจารณาร่าง
พระราชบัญญัติใด ๆ เป็นอันขาด อันนี้เมื่อได้มาตรวจพิจารณาร่างข้อบังคับ
ภายหลังก็เห็นว่าไปขัดกับข้อ ๓๐๒ เป็นความผิดของข้าพเจ้า ผู้กร ร่างแต่แรก
เพราะข้อ ๓๐๒ เราเขียนไว้ว่า ถ้าแปรรูปคนต้องมีสมาชิกบริษั ๒ คน แต่
ว่าในข้อ ๓๐ ซึ่งเราโยงในข้อ ๓๐๒ ว่าคนเดียวก็ขัดกัน เพื่อขัดกันเช่นนี้
ต้องพิจารณาใหม่ทั้งหมดในข้อ ๓๐๒ และข้อ ๓๐ เพราะสัมพันธ์ซึ่งกันและกัน
กรรมการได้มีความเห็นว่าเมื่อได้พิจารณาข้อ ๓๐๒ แล้ว จึงได้พิจารณา
ต่อไปว่า ในการ พิจารณาพระราชบัญญัติรวดเดียวอนึ่งในวาระที่ ๓ ที่ ๒
และที่ ๓ คิดต่อกันไป ในวาระที่ ๓ เป็นการพิจารณารายละเอียดร่างมาตรา
ที่เราจะต้องเกณฑ์ให้สมาชิกทั้งหลายซึ่งอยู่ในที่ประชุมซึ่งเราเรียกให้เมื่อก
กรรมการเทศมณฑลแปรรูปคดีทุกชั้น เมื่อจะขอแก้ไขแต่ก็เป็นกรยุ่งยาก
สักช้าและเมื่อเราพิจารณาดังว่าการ พิจารณาของ กรรมการ ปกติเราไม่มี
การแปรรูปคดีกัน เราขอแก้ไขแต่ขอแก้ไขแต่ครั้งมีพระบรมราช หนักการ

เป็นการสะดวกในการแก้ไขร่างพระราชบัญญัติ ซึ่ง กรรมการทำได้ก็ควรนำ
 มาใช้แก่กรรมการเต็มสภานั้นนั้น ด้วยเหตุนี้เราจึงลงมติว่าเมื่อเป็น
 กรรมการเต็มสภาไม่ต้องแปรญัตติ ใครขอแก้ก็แก้ทีเดียว ที่ท่านสมาชิก
 มีความข้องใจว่า ข้อ ๑๗ บังคับว่าในการประชุมกรรมการ ให้ใช้ข้อบังคับ
 ว่าด้วยการประชุมสภาโดยอนุโลมนั้น ข้าพเจ้าขอให้ท่านผู้เกี่ยวข้องได้โปรด
 พิจารณาร่างข้อบังคับนี้ จะเห็นว่าข้อบังคับว่าด้วยการประชุมอยู่ในหมวด ๓
 ส่วนข้อ ๑๗ ซึ่งท่านข้องใจว่าญัตติทั้งหลายจะเสนอเป็นลายลักษณ์อักษร
 เป็นหนังสือ นั้นเป็นข้อ ๑๗ และอยู่ในหมวด ๕ ฉะนั้นข้อ ๑๗ จึงบัญญัติ
 คือไปว่า ในการเสนอญัตติทั้งหลายไม่ใช้หมายความว่าเสนอในที่ประชุม
 เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ข้อ ๑๗ จึงหาได้นำข้อ ๑๗ มาใช้ไม่

ส่วนที่ท่านข้องใจว่าญัตติขอแปรญัตติจะเพราะที่มีใช้กฎหมายอยู่ใน
 อันที่ ก. ของข้อ ๓๐ ในเรื่องข้อ ๓๐ เป็นบทความทั่วไปของคำขอแปรญัตติ
 ทงหลาย แต่ว่าถ้าเป็นเรื่องกฎหมายแล้วเราบัญญัติเป็นพิเศษซึ่งอยู่ในหมวด
 พิจารณาร่างพระราชบัญญัติ เพราะฉะนั้นเราจึงไม่ยกเว้นในข้อ ๓๐ ในเรื่อง
 ที่เป็นกฎหมาย ถ้าเป็นกฎหมายแล้วจะพิจารณาเป็น ๓ วาระ โดยปกติแล้ว
 เราใช้ข้อบังคับว่าด้วยการพิจารณาพระราชบัญญัติ คือตั้งกรรมการ
 ไม่แปรญัตติเป็นลายลักษณ์อักษรชั้นกรรมการ ถ้าแม้ว่าเป็นการพิจารณา
 วาดเดียวข้อ ๓๐๒ ก็กลายเป็นกรรมการเต็มสภา ข้าพเจ้าใคร่จะขอแก้
 ความข้องใจของสมาชิกผู้เกี่ยวข้องคนหนึ่งว่า ที่ว่าข้อ ๓๐๒ กรรมการ
 ไม่ต้องขอแปรญัตติอันอาศัยข้อบังคับอะไร ได้โปรดพิจารณาข้อ ๑๔ จะเห็น
 ได้ว่าบทบัญญัติอยู่ตอนหนึ่งว่า ฉะนั้นสมาชิกผู้ใดรับเลือกเป็นกรรมมา
 การนั้น เมื่อมีความเห็นไม่สอดคล้องต้องด้วยมติของที่ประชุมกรรมการก็
 อาจส่งความเห็นของตนไว้ได้เพื่ออภิปรายและขอความวินิจฉัยของสภาใน
 ฐานะสมาชิกผู้ได้แปรญัตติ จากข้อนี้เองก็เป็นที่น่าพอใจของ ข้อบังคับ

ข้อ ๑๐๒ ได้ว่ากรรมาธิการนั้นไม่ต้องแปรญัตติเพราะเขาอาจส่งจนความเห็น
ได้ เหมือนได้แปรญัตติได้ นี่ก็แปลว่าไม่ต้องแปรญัตติ

พระยาเทพวิฑูร : ข้าพเจ้าก็ไม่อยากจะต้องยื้อยื้อ แต่ไม่ทำ
ให้ข้าพเจ้าเปลี่ยนความเห็นทั้งข้าพเจ้าก็ยุ่งใจ เพราะท่านกรรมาธิการเร่ง
คนแรกกับที่ ๒ เหตุผลไม่ตรงกัน คนละทาง ข้าพเจ้าก็ไม่รู้จะถ้อย
อะไร เพราะฉะนั้นข้าพเจ้าไม่ขอต่อลัดลัดยื้อต่อไป บอกว่าไม่เห็นด้วยก็
แล้วกัน

ประธานวุฒิสภา : กรรมาธิการจะว่าอย่างไร

พล.ท.พระยาสิทธิราชเดโชไชย กรรมาธิการ : เพื่อให้เป็นการ
เรียบร้อยคณะกรรมาธิการขอจะขอเวลาปรึกษาหารือกันตามที่ท่าน ประ
ธานได้เคยปฏิบัติมาแล้วสัก ๑๕ นาที

ประธานวุฒิสภา : กรรมาธิการ จะขอเวลาหาความ รอบคอบไป
พิจารณาอีกสักครึ่งชั่วโมงซึ่งข้าพเจ้าก็เห็นชอบ เพราะฉะนั้นขอพัก ๑๕ นาที
เพื่อให้กรรมาธิการได้พิจารณาคด้วยดีและพิจารณากันใหม่

พักประชุมเวลา ๑๔.๔๕ นาฬิกา

เริ่มประชุมเวลา ๑๕.๑๐ นาฬิกา

ประธานวุฒิสภา : พิจารณาข้อบังคับต่อไป กรรมาธิการ

หลวงประกอบนิติสาร : ด้วยข้อทักท้วงของท่านสมาชิกผู้ มีเกียรติ
เมื่อกันปรึกษากันแล้วกรรมาธิการและสมาชิกผู้ มีเกียรติ ผู้หนึ่ง ได้ตั้งข้อ
เติมความในข้อ ๑๐๒ เพื่อให้หมดปัญหาที่สงสัยต่อไป ทนกรรมาธิการขอเติม
ข้อ ๑๐๒ วรรค ๒ ตั้งจะอ่านต่อไปนี้ คัดท้ายวรรค ๒ ขออ่านตั้งแต่ตอนต้น
วรรคดังกล่าว “ในวรรค ๒ นั้นให้ที่ประชุมเป็นกรรมาธิการเต็มสภาโดยให้
ประธานของที่ประชุมเป็นประธาน และกรรมาธิการผู้เพิ่มเต็มร่างพระราช

บัญญัติในวาระนี้ไม่ต้องเห็นชอบต่อวงหน้า หรือเป็นลาย ตกลงลักษณะไม่ต้อง
มีผู้รับรอง” อ่านใหม่ “และถ้าหากข้อแก้ไขเพิ่มเติมร่างพระราชบัญญัติในวาระ
นี้ไม่ต้องเห็นชอบต่อวงหน้าหรือเป็นลายตกลงลักษณะไม่ต้องมีผู้รับรอง”

ประธานวุฒิสภา : ผู้เสนอว่าอย่างไร

ประยงค์เทพวิฑูร : ไม่ขัดข้อง

ประธานวุฒิสภา : ตามที่กรรมาธิการ ได้ตกลง กับ สมาชิก ซึ่งได้
อภิปรายหลังที่ได้ทำความตกลงกัน ในที่ผู้กรรมาธิการได้ข้อแก้ไขดังที่เสนอ
ให้ท่านทราบนั้นยังมิได้เห็นเป็นอย่างใดใหม่ ถ้าไม่มีผู้ใดมีความเห็นเป็น
อย่างอื่นข้าพเจ้าถือว่าประชุมนี้ สมมติ ให้แก้ไข ตามที่กรรมาธิการเสนอ นั้น
ได้ พิจารณาต่อไป

เลขานุการรัฐสภา : ข้อ ๓๓ ข้อ ๓๒ ข้อ ๓๓ ข้อ ๓๔ ข้อ ๓๕ ข้อ
๓๖ หมวด ๕ การอภิปราย ข้อ ๓๗ ข้อ ๓๘ ข้อ ๓๘ ข้อ ๔๐ ข้อ ๔๑ ข้อ ๔๒
ข้อ ๔๓ ข้อ ๔๔ ข้อ ๔๕ ข้อ ๔๖ ข้อ ๔๗ ข้อ ๔๘ ข้อ ๔๘ ข้อ ๔๘ หมวด ๖ การลง
มติ ข้อ ๕๐ ข้อ ๕๑ ข้อ ๕๒ ข้อ ๕๓ ข้อ ๕๔ ข้อ ๕๕ ข้อ ๕๖ ข้อ ๕๗ ข้อ ๕๘

๑๕.๑๕ น.

หลวงชลานสูตร : ข้าพเจ้าขอตั้งกติกานี้ในเรื่อง ได้ภาษา ไทยคณะ
กรรมาธิการได้ข้อความที่เพิ่มเติมว่าเมื่อสมาชิกได้เข้ามาภายหลังที่ประชุมลง
คะแนน สมาชิกผู้เข้ามานั้นในคราวนั้นลงคะแนนเปิดเผยในระหว่างที่นั่งคะแนน
ไม่เสร็จ เพื่อให้ภาษาไทยดีขึ้นหน่อยควรได้เช่นนี้ ถ้าสมาชิกเข้ามาใน
ประชุมภายหลังเริ่มลงคะแนนในกรณีให้ลงคะแนนเปิดเผย สำหรับสมาชิก
ผู้มานั้นอาจลงคะแนนร่วมกันได้ ภาษาไทยนี้ดีกว่า คือสมาชิกเข้ามาใน
คะแนนเปิดเผยกับเดียวไม่ดีกว่าหรือ ภาษาไทยผิดกว่ากันมาก สมาชิกผู้เข้า
มานั้น ในกรณีลงคะแนนลับ สมาชิกที่เข้ามาอาจลงคะแนนที่หลังนับคะแนนไม่เสร็จ

ประธานวุฒิสภา : กรรมาธิการว่าอย่างไร

พล.ท. พระยาสุรเสนาบดี : ประธานกรรมาธิการ : ใน
การที่จะแก้ไขเพิ่มเติม ที่จริงเราควรจะถามว่า ที่เขียนไว้ในเข้าใจหรือไม่
เข้าใจ การเข้าใจใจความหรือไม่เข้าใจสำคัญที่สุด ถ้าหากว่าเรามีความ
เข้าใจแล้ว เราไม่จำเป็นต้องเพิ่มเติมภาษาให้ชัดเจนหรือไม่ชัดเจน

หลวงชลาสินธุ์ : ผมไม่ได้หมายความว่าอะไรรุนแรงอะไรหรอก
แค่ที่ว่าอยากจะขอแก้ไขใจออกสีกินดีให้ดียิ่งขึ้น อ่านได้ความเพราะดี
ถ้ากรรมาธิการไม่ยอมกระผมก็ขอถอน

หลวงประคอบนิติสาร กรรมาธิการ : ขอท่านสมาชิกได้โปรด
ดูข้อความที่ขีดเส้นใต้ต่อไป ถ้าเดิมอย่างท่านว่าแล้วจะต้องเติมความที่ท่าน
สมาชิกเข้ามาถึง ๒ แห่ง เพราะตามที่ท่านเติมไม่ได้ก็ตาม ในถาวรขณะนั้น
เกิดเสียแล้ว อ่านต่อไปว่า หรือในกรณีดังกระนั้นด้วย ที่แทรกอย่างนี้ต้อง
แทรกอีกตอนหนึ่ง ทำให้เราเขียนต้องหน ถ้าหนเดียวไม่ได้ก็ตาม โปรดใช้คำ
หนึ่งเดียวไม่ใช่สองแห่ง ถ้าเป็นอย่างท่านว่าก็สองใช้สองแห่ง

หลวงชลาสินธุ์ : เมื่อกระผม ขอแก้ไขไม่มีสาระสำคัญอะไรหรอก
เมื่อกรรมาธิการเห็นว่าเป็นการฟุ่มเฟือยไปก็ขอถอน

ประธานวุฒิสภา : พิจารณาต่อไป

ทำการแทนเลขาธิการวุฒิสภา : ข้อ ๕๘ ข้อ ๖๐ หมวด ๘ การ
ตั้งกรรมการรัฐมนตรี ข้อ ๖๑ ข้อ ๖๒ ข้อ ๖๓ ข้อ ๖๔ ข้อ ๖๕ ข้อ ๖๖
ข้อ ๖๗ ข้อ ๖๘ ข้อ ๖๙ หมวด ๙ กรรมาธิการ ข้อ ๗๐ ข้อ ๗๑ ข้อ ๗๒
ข้อ ๗๓ ข้อ ๗๔ ข้อ ๗๕ ข้อ ๗๖ ข้อ ๗๗ ข้อ ๗๘ ข้อ ๗๙ ข้อ ๘๐ ข้อ ๘๑
ข้อ ๘๒ ข้อ ๘๓ ข้อ ๘๔ ข้อ ๘๕ หมวด ๙ การพิจารณาร่างพระราชบัญญัติ
ข้อ ๘๖ ข้อ ๘๗ ข้อ ๘๘ ข้อ ๘๙ ข้อ ๙๐ ข้อ ๙๑ ข้อ ๙๒ ข้อ ๙๓ ข้อ ๙๔
ข้อ ๙๕ ข้อ ๙๖ ข้อ ๙๗ ข้อ ๙๘ ข้อ ๙๙ ข้อ ๑๐๐ ข้อ ๑๐๑ ข้อ ๑๐๒

ข้อ ๓๐๓ หมวด ๓๐ การรักษาระเบียบของบังคับ ข้อ ๓๐๔ ข้อ ๑๐๕ ข้อ ๓๐๖
ข้อ ๓๐๗ ข้อ ๓๐๘

ประธานวุฒิสภา : ทมดระเบียบวาระที่ ๒ แล้ว

๑๕.๒๒ น.

พล. ท. พระยาอภัยสงคราม : คือ ข้าพเจ้าเห็นว่ามีตกนิดๆ
หน่อยๆ ซึ่งถ้าจะแก้ไขให้เรียบร้อยก็ดู ในข้อ ๑๗ ที่พิมพ์คำว่า "กับ" ที่
จริงควรจะเป็น "กัน" คือ "ตกลงกับ" นั้นข้อ ๑ แล้วในข้อ ๑๖ แก้หรือ
ไม่แก้ไขไรนั้น พิมพ์เป็นไม้เอก เป็นแก้ไป ควรจะแก้ไขให้เรียบร้อย ข้าพเจ้า
ก็ยกมือเหมือนกัน แต่ท่านประธานไม่เห็นเหมือนกัน ข้าพเจ้าอยากจะให้แก้เล็กๆ
น้อยๆ

ประธานวุฒิสภา : กรรมวิธีการมีความเห็นอย่างไร คือคำว่า
"กับ" เป็น "กัน" ก็เป็นเรื่องเล็กน้อย และอักษรไม้เอกไม้โทอะไรนี้

หลวงประกอบนิติสาร กรรมการ : สำหรับพิมพ์กัน เป็น กับ
ที่สมาชิกรู้ทั้งต้องตั้งพิมพ์ผิดนั้น กรรมการหาไม่พบ

พล. ท. พระยาอภัยสงคราม : ขอประทานโทษ ข้อ ๑๖ อยู่ใน
วาระที่ ๒

หลวงประกอบนิติสาร กรรมการ : ลูกต้องตามที่สมาชิกรู้
ทั้งแล้ว ขอได้โปรดแก้ตามที่ท่านก็ทั้ง

ประธานวุฒิสภา : ความจริงที่ท่านสมาชิกรู้ชดเชยแก้เป็น แต่ว่าพิมพ์
ผิดไปควรจะเป็น "กัน" คนพิมพ์ไปได้ตั้ง "กับ" เป็น "กับ" อีกอันหนึ่ง
"แก้" ไม่ยอมแก้ เป็นพวกเราไม่ยอมแก้ไป ทนที่ถูกของไม่ยอม "แก้" แก้
เสียตั้งแต่ ประเดี๋ยวจะหาว่าขบถของวุฒิสภาไม่ยอมแก้ กรรมการ
ไม่ขัดข้องแต่... เป็นมี ได้เห็นแบบอย่างกัน

ถ้อยคำประชุมบนม้วน เป็นต้นวรรค ต่อไปพิจารณาเป็นวรรคที่ ๓ ผู้ใดเห็น
ว่าควรยกข้อบังคับข้อใด โปรดยกมือขึ้น

สมาชิกยกมือ ๑๑ คน

ประธานวุฒิสภา : ผู้ใดไม่เห็นด้วย โปรดยกมือขึ้น

ไม่มีสมาชิกยกมือ

ประธานวุฒิสภา : มีผู้เห็นว่าควรยกใช้บังคับได้มี ๑๑ เสียง ที่ไม่
เห็นด้วย ไม่มีเลย เป็นอันยกใช้บังคับได้ เรื่องข้อบังคับนี้ได้พิจารณากันมา
ด้วยดี เป็นเรื่องสำคัญที่จะบังคับในข้อบังคับของสภาที่ถือว่าเป็นการสำคัญ
แต่กรรมการได้พยายามทำมาโดยละเอียดจนถึงดาร์มายุ และทั้งเมื่อได้
เสียงยินยอมให้ออกไปแล้ว ก็นับว่ากรรมการนควรรจะได้รับความสะดวก

สมาชิกในที่ประชุมปรบมือ

ประธานวุฒิสภา : เลิกประชุม

เลิกประชุมเวลา ๑๕.๒๕ นาฬิกา

กรรมวิธีการตรวจรายงานการประชุมวุฒิสภา

พระยาเมธวชิวัตต์	ประเสริฐ บัทมรงค์	ผู้ตรวจรายงาน
พระยาภรตราชา	ประสิทธิ์ ศิวสุชาติ	”
น.อ. ม.จ. พรปรีชา กมตาพันธ์ ร.น.	สุรินทร์ ตพถากว	”
พระยาพรตกรมมุนต์	สุพันธ์ จิตวกลัก	”
พระยาพิไชยสงคราม	พิพัฒน์ เอกะโรหิต	”
พระยาประสาธน์วิเชียรเดช	เด็ก จงบุญ	”
พระนิตินัยประธาน	ประสิทธิ์ จินตามัย	”

เจริญ บัณฑโร
เลขาธิการวุฒิสภา

ศรีธรรมมาธิเบศ
ประธานวุฒิสภา